

Genel Kurula

Tevfik Kâmil Koperler'in, 6 . 1 . 1961 tarihinden itibaren, hastalığına binaen, bir ay izinli sayılması Başkanlık Divanının 14.1.1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Temsilciler Meclisi

Başkanı

K. Orbay

BAŞKAN — Yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. — *Eskişehir Esnaf Dernekleri Temsilciliğine seçilen Veysel Soyer'in seçiminin hükümsüzlüğüne dair Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tutanağı*

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

27 . 12 . 1960 günü esnaf dernekleri tarafından Eskişehir'de yapılan seçimde Temsilciler Meclisine üye seçilmiş bulunan Veysel Soyer'e ait seçim işleminin, itiraz üzerine Kurulumuzca verilen 12 . I . 1961 gün ve 6 esas, 25 karar sayılı kararıyla hükümsüzlüğüne karar verilmiş olduğu eihetle keyfiyetin ilgili mercilere bildirilmesi ve bu işe ait onanlı karar örneği bilgi edinilmek üzere ekli olarak sunulur.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı

Recai Seçkin

BAŞKAN — Yüksek Meclisin ıttalına arz olunmuştur.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Temsilciler Meclisi İçtüzüğü teklifi ve Komisyon raporu (2/2) (1)*

BAŞKAN — Arkadaşlar, Temsilciler Meclisi İçtüzüğü Başkanlığa gelmiş ve bugün dağıtılmıştır. Bu İçtüzüğün müstaceliyetle müzakeresi hakkında bir takrir var. Okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Temsilciler Meclisi İçtüzüğü teklifi komisyonumuzca görüşülüp neticelendirilmiş ve hazırlanan raporumuzla birlikte bastırılarak üyelere dağıtılmıştır. Tevziinden itibaren kırk sekiz saat geçmemesine rağmen, işin müstaceliyetine binaen gündeme alınarak görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

İçtüzük Komisyonu Başkanı

Sözcü

Giritli İsmet

Yetkin Nüvit

BAŞKAN — Temsilciler Meclisi İçtüzüğü gündeme alınması ve müstaceliyetle müzakeresine dair olan bu teklifi oyunza arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Efendim, anlaşılmalıdır. Bu teklifi kabul buyuranlar lütfen ayağa kalksınlar... Kabul etmeyenler, lütfen ayağa kalksınlar... Kabul edilmiştir efendim.

Şimdi, Tüzüğün gerekçesiyle maddelerin aynen okunmasına lüzum olup olmadığını yüksek

reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, Tüzüğün heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı?... Olmadığına göre maddelere geçilmesini oylarınıza sunacağım. (Anlaşılmadı sesleri)

Tüzüğün tümü üzerinde söz isteyen olmadığına göre, maddelere geçilmesini oya sunacağım.

DOĞUKAN SUPHİ — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

DOĞUKAN SUPHİ — Arkadaşlar; bir kısım arkadaşlarımız, elimizde metin yok dediler. Onun için, bir defa hem gerekçe ve hem de metin okunsun; ondan sonra maddelerin müzakeresine geçelim efendim. (Buna karar verildi, ikisi de okunacak sesleri)

DOĞAN AVNİ — Muhterem arkadaşlar, Riyaset Makamınca, gerekçenin ve maddelerin okunmasını isteyenler oy versinler dendi ve müspet oy verildi. Gerekçe ve maddeler okunmadan maddelerin görüşülmesine geçilemez. Yanlış anladıkça tavzih buyursunlar.

BAŞKAN — Demin anlaşılmamış. Müsaade buyursanız tekrar oyunza arz edeyim, Tüzük gerekçesiyle maddelerinin aynen okunmasına lüzum olup olmadığını lütfen kabul buyuranlar.. (Olmadı efendim, olmadı sesleri...)

(1) 1 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

ATALAY SIRRİ — Müsaade buyurunuz Reis Bey...

Evvelâ gerekçe okunacak. Gerekçe okunduktan sonra tümü hakkında söz isteyen bulunup bulunmadığı oya konacak. Söz alan bulunursa konuşacak sonra sözler ikmal edilir veya tümü üzerinde söz isteyen bulunmazsa tümü üzerinde müzakerelerin kifayeti ve maddelere geçilmesi oylanacaktır. Ondan sonra maddeler teker teker okunup söz isteyen bulunmazsa oya vaz'edilecektir. Bendeniz Sayın Başkandan müzakereleri bu şekilde nizama sokmasını arz ve rica ediyorum.

BAŞKAN — Şu halde gerekçeyi okuyoruz. (Temsilciler Meclisi İçtüzüğü gerekçesi okundu.)

BAŞKAN — Şimdi maddelerin aynen okunmasına geçiyoruz.

1 NCİ BÖLÜM

(Madde 1 ve 2 okundu.)

BİLGİN AHMET — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

BİLGİN AHMET — Muhterem arkadaşlar; gerekçe ve maddelerin aynen okunması kabul edildiğine göre bunlar okunup bittikten sonra heyeti umumiyesi ve maddelere geçtikten sonra da maddeler üzerinde müzakere ederek reye koymak icabeder. Şimdi evvelâ yapılacak iş gerekçe ve maddelerin bir kere baştan aşağı okunmasıdır. Bu hususu demin kabul buyurmuş-tunuz.

YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, henüz Meclisimizin İçtüzüğünü hazırlıyoruz. Bu itibarla, şimdi, Meclisin bundan evvel mer'i olan İçtüzüğüne istinaden kendi meselelerimizi halletmeye mecburuz.

Evveleminde büyük şanssızlık, dağıtılan tüzük tasarısının arkadaşlarımızın kutularına atılmış bulunması, fakat bu kutuların anahtarlarının da bugün kendilerine verilmiş olması dolayısıyla arkadaşların bu kutuları açıp oradan tüzük tasarısını alamamış bulunmaları key-fiyetidir.

Bu itibarla, Heyeti Umumiyenin, tasarının metnine muttali olması için, metnin okunması hakkındaki teklife müspet oy verildi. Buna nazaran, halen mer'i 157 sayılı Kanunun buna

dair olan hükmünü okumama müsaadelerinizi rica ederim.

Madde 102. — Bir kanunun müzakeresine başladıkta Reis, esbabı mucibe mazbatalarıyla maddeler heyeti umumiyesinin okunmasına lüzum olup olmadığını Heyete sorar.

Buna lüzum görüldükte aynen okunur. Bu okunduktan sonra, 103 ncü maddenin; «lâyiha veya teklifin müzakereye başlanmasında Reis, heyeti umumiye hakkında mütalâa beyan etmek isteyenlere söz verir.» hükmü yerine getirilir ve 105 nci maddeye göre «heyeti umumiye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur. Reye iktiran etmezse lâyiha veya teklifin reddedilmiş olduğunu Reis tebliğ eder.»

İşte halen meriyette bulunan B. M. M. İçtüzüğü hükmüne göre evvelâ gerekçe okunup, çünkü bâzı arkadaşlarımız tasarımı almadıklarını ifade ettiler, sebebini de arz ettim, üzerinde söz isteyenlere söz verilecek ve tümü üzerinde söz alınmadığı veya müzakerenin kifayeti kabul edilirse tümü üzerindeki müzakerelerin kifayeti reye konulup kabulü halinde maddelerin teker teker müzakeresi iera olunacaktır. Eğer tümü kabul edilmez, yani reye konulup reddedilirse tasarının tamamı reddedilmiş olacaktır.

BAŞKAN — O halde maddeleri de okuyoruz.

(1 - 63) ncü maddeler okundu.

BAŞKAN — Efendim, maddelerin okunması sona ermiş bulunuyor. Tasarının heyeti umumiyesinin leh ve aleyhinde konuşmak isteyen Sayın üyeler lütfen isimlerini yazdırsınlar.

Heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen?... yok... Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmiştir.

Temsilciler Meclisi İçtüzüğü

1 NCİ BÖLÜM

Meclisin Kuruluşu

MADDE 1. — Kuruluş amaç ve görevi 13. 12. 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanunda gösterilmiş ve üyeleri 158 sayılı Kanuna göre seçilmiş olan Temsilciler Meclisi 157 sayılı Kanun ile bu İçtüzük hükümleri gereğince görevini yapar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Temsilciler Meclisinin ilk toplantısına üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder.

En genç iki üye geçici olarak kâtiplik görevini yapar.

Hangi üyenin en yaşlı ve hangilerinin en genç oldukları önceden Millî Birlik Komitesi Sekreterliğince tesbit edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok...

Maddeyi oyunuzda sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Birleşim, Meclisin bir gün içindeki toplantılarıdır. Oturum her birleşimin dinlenme ile aralanan kesimlerinden her biridir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Temsilciler Meclisi üyeleri, ilk toplantıda, 157 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin 2 nci fıkrasında gösterilen şekilde ve soyadları alfabe sırasına göre andiğerler.

Sonradan Meclise katılan üyeler bulundukları ilk oturumda andiğerler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Temsilciler Meclisi ilk toplantısını takibeden üçüncü günde toplanarak, gizli oyla, bir başkan, iki başkanvekili, dört kâtip ile iki idareci üyeden ibaret Başkanlık Divanını seçer. Başkan, tarafsız olan üyeler arasından seçilir.

Divan Başkanı, Başkanvekilleri, Kâtipler ve İdareci Üyeler için ayrı ayrı oya başvurulur. Seçimde mevcudun yarısından fazlasının oyunu alanlar seçilmiş sayılırlar. İlk oylamada seçilme nisabının dolmaması sebebiyle sonuç alınmazsa ikinci defa oylamaya geçilir. İkinci oylamada da netice elde edilemezse üçüncü oylamada en fazla oy alanlar sıra ile seçilmiş sayılır. Oylarda eşitlik olursa adçekme yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar. Beyan kâğıdı, Başkanlık Divanınca 5440 sayılı Kanuna uygun şekilde hazırlanarak bastırılır ve üyelere dağıtılır.

Beyan kâğıdı, vazifeye başlandığı ve görevin sona erdiği tarihlerden itibaren en geç 30 gün içinde Meclis Başkanlığına verilir.

BARLAS CEMİL SAİT — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

BARLAS CEMİL SAİT — Efendim, bu mal beyanına ait madde, geçmiş yılların kötü tatbikatından doğmuş bir maddedir. Bu bakımdan burada yer almış olduğunu da biliyorum. Meselâ bir kimse, ben temizim demektedir. beraeti zimmet asıldır. Ancak ispat hakkı kabul edildikten sonra mal beyanı politik hayatta çeşitli yorumlara sebeb oldu. Tatbikatta ve bizim Medenî Kanunumuzda zaman zaman bu hususta tezada düşülmektedir. Hukukçu arkadaşlarımız gayet iyi bilirler ki Medenî Kanunda mal ayrılığı vardır. İsterlerse karı ile koca malını tefrik edebilir. Kanunun madde mahsusasına göre mal beyanı yapılmaktadır. Mal beyanına ait 5440 sayılı Kanun memurlar içindir ve hazırlanan cetvel de onlar içindir. O bakımdan Riyaset Divanınca, Temsilciler Meclisine gelecek âza için bir beyanname şeklinin hazırlanmasının daha muvafık olacağı kanaatindeyim.

Gelecek bakımından İspat Hakkı Kanunu vardır. Bundan sonra gelecek milletvekilleri için mal beyanına esas olabilir, bunu onun için arz ediyorum.

Tekrar arz ediyorum, Temsilciler Meclisi üyeleri için, Riyaset Divanınca bir mal beyannamesi formülünün hazırlanması, İctüzüğün bu maddesine, bu hususu temin edecek bir şeklin verilmesi daha uygun olur, kanaatindeyim.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlar; huzurunuzda getirilmiş olan Temsilciler Meclisi İctüzük tasarısının sözcüsü olarak; mâruzata başlanmadan evvel, komisyon olarak bu tasarıyı bir teklif halinde hazırlayıp Temsilciler Meclisine tevdi etmiş olan muh-

terem arkadaşlarımıza, bu tasarımı inceleyen komisyon adına şükranlarımızı arz etmeyi bir vazife biliyoruz.

Yargıtay ve Danıştaydan ve siyasi partilerden ve üniversiteden Temsilciler Meclisine seçilmiş olan bazı arkadaşlarımız kendilerine bir vazife tevdi edilmediği halde Temsilciler Meclisinin alelacele bu tüzüğe olan ihtiyacını takdir ederek hemen seçildikleri günden başlayıp, Meclisin toplantıya çağırılması gününe kadar olan zamana kadar büyük gayretler sarf ederek bir tasarı hazırladık. Gerek arkadaşlarımızın vakitlerinin dar oluşu ve gerekse Meclisi Âlide bir tüzük bulunmayışı zaruretleri bizi yukarıda arz ettiğim gibi acele bir tüzük hazırlamak yoluna sevk etti. Bu tüzük tasarısı kısa zaman içinde hazırlanmış ve o şekilde huzuruza gelmiştir. Hazırladığımız tasarıda boşluklar olacağını tahmin ediyoruz. Arkadaşlar tarafından noksanların belirtilmesi bize makbul addedilecektir. Çünkü bu boşlukların bulunuşu çok kısa zamana sıkıştırılmış olmasından ibarettir. Komisyon, en mükemmeli aramadan ziyade, süratle ehemmiyet vermiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Barlas arkadaşımızın temas ettiği husus, bir Anayasa hükmüdür. 157 sayılı Kanunun, Anayasanın Kurucu Meclis teşkiline mütedair Kanunun 14 nci maddesinde «Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar.» denilmektedir. Temsilciler Meclisi azalarından bugün istenen mal beyanı, gene ayrıldıkları zaman verecekleri mal beyanı, üyelerin Mecliste kaldıkları, vazife gördükleri sürece, her türlü şaibeden kendilerini tenzih etmek maksadına mâtuftur.

Efkârı umumiyede bir şüphe bırakmıyacak bir esası koymaya mecburduk, bunu da bir kanuna istinad ettirmek mecburiyetindeydik. Bunun yanında, buraya tüzüğe, yepyeni bir hüküm koymadık. Karşılaşılabilecek güçlükleri düşünerek, Temsilciler Meclisi üyeleri arkadaşlarımızın bu beyannamede serd edilen birçok sualleri cevaplandırılmalarına imkân vermek için biraz genişçe bir müddet tâyinini komisyonumuz da uygun görmüştür.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı?

BARLAS CEMİL SAİT — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

BARLAS CEMİL SAİT — Kıymetli vaktinizi almak istemezdim. Ben söze arkadaşımıza

demek istedim ki : Kanun mevcud olduğuna göre acaba burada 5440 sayılı Kanunun hükmü yerine Temsilciler Meclisi Başkanlık Divanınca hazırlanacak bir mal beyanı formülü teklifi yapılamaz mıydı? Ben kanunun sarıh olduğunu biliyorum. Fakat bahçede kaç tavuğun, hanede kaç halın, şu kaşığın gümüş olması, veya ayarının şu olması gibi hususlar, bence bunun tatbik kabiliyeti biraz ekzajere oluyor. Bu gibi şeyler sonra tatbik edilmez. Tatbik yerine kötü misaller verilir. Yoksa hiç şüphe yok ki; bütün arkadaşlar buraya temiz alınla geliyor, temiz alınla gidiyorlar. Acaba komisyon 5440 sayılı Kanunun yerine daha başka tatbik kabiliyeti olan bir formül hazırlıyamaz mı? (Doğru sesleri)

BAŞKAN — Elmas İmadettin.

ELMAS İMADETTİN — Efendim, bize verilen beyannameyi bendeniz de tetkik ettim. Belki içinde mağaza ve dükkân sahibi olanlar vardır. Bendeniz de mağaza sahibiyim. Şu anda iki yüz kişiden alacağım vardır. Bu cetvele göre alacaklıların ismi, soyadı ve alacak miktarı sarıh olarak gösterilecektir. Cetvele ancak 15 kişinin ismi yazılacak vaziyette hazırlanmıştır. Geri kalan ismi nereye yazacağım? Bendeniz de bu cetvellerin tatbik kabiliyeti olan bir şekilde düzenlenmesini rica edeceğim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

SELEK HULÜSİ — Muhterem arkadaşlar, daha evvel söz istemiştım. Mâruzatımı kısaca arz edeceğim. Önce 157 sayılı Kanunun 14 nci maddesini tekrar okumama izin veriniz. «Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar.» böyle bir madde varken İftizüğe tekrar böyle bir hüküm koymanın lüzumsuz olacağı fikri insanda uyanıyor. Fakat, böyle bir hükümle 5440 sayılı Kanuna âtîf yapmadan anal beyanında bulunmamıza imkân yoktur. Bu bakımdan, uygun bir tertip bulunabilir, basit bir şekil, formül düşünülebilir. Elimizde bir mevzuat hükmü olmadan tarif etmeye imkân yoktur. Bu şekilde kanuna istinadederek teyit mahiyetinde bir hüküm koymak yerinde olur.

BAŞKAN — Nâsir Zeytinoğlu.

DEVLET VEKİLİ ZEYTİNOĞLU NÂSİR

— Muhterem arkadaşlarım: Benden evvelki arkadaşların söyledikleri gibi hakikaten verilen beyannameler çok karışıktır. 5440 sayılı Ka-

nunda mal beyannamesinin ne şekilde olacağı gösterilmemiştir. Sizlere takdim edilen beyannameler İnkılâp hareketinden sonra Yassıada'daki zevattan alınacak beyannameler için tanzim edilmiştir. Binaenaleyh, suçluluğu asıl olan insanlarda suçluluğu meydana çıkarmak için tanzim edilmiştir. Şunu istidraden arz ederim ki; o beyannameleri İstatistik Umum Müdürlüğü hazırlamıştır. Kurucu Meclis kurulduktan sonra ben şahsen bu müşkili nazarı itibara alarak İstatistik Umum Müdürlüğünden yeniden ve daha basit bir beyanname hazırlamasını rica ettim. İki tane de beyanname hazırlattım. Bunların kabul edilip veya kabul edilmemesi için Meclisin kurulmasından iki gün evvel Millî Birlik Komitesine gönderdim, bir netice alamadım. Başkanlık Divanı bu hususla alâkadar olur, beyannameleri tetkik eder, muvafık görürse arkadaşlara dağıtır. Bunlar basittir, arkadaşlar tarafından doldurulabilir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Giritli İsmet.

TÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI GİRİTLİ İSMET — Efendim, komisyon bu maddeyi kalemeye alırken şu hususu düşünmüştür; mademki 5440 sayılı Kanun memurlara mütaalliktir, Temsilciler Meclisi üyelerine uygulanacak olan formülün de en aşağı memurlar kadar ciddî olması lâzımdır. Belki tatbikatta 5440 sayılı Kanunun formüllü birtakım güçlükler doğurmaktadır. O takdirde işin ciddiyetini hafifletmekten ise kanunun tadiline gidelim.

Filhakika, Riyaset Divanı bir beyanname şekli dağıtmıştır. Biz behemahal bunun uygulanması fikrinde ısrar etmiyoruz. Biz, sadece, Türk memurunun tâbi olduğu hükümleri kabul etmiş bulunuyoruz. Bu mevzuatın Temsilciler Meclisi üyelerine de tatbikini istiyoruz. 5440 sayılı Kanunun tatbikatını istiyoruz. Başka türlü mal beyanına bir istinat bulmaya imkân yoktur.

Tatbikatta güçlükler doğabilir. O zaman teşriî fonksiyon gören Yüksek Heyetiniz en geniş bir şekilde mal beyanını temin edecek bir formüle bağhyabilir.

BAŞKAN — Necip Bilge.

BİLGE NECİP — Efendim; zannediyorum mesele bu maddenin, yani 6 ncı maddenin içindeki ufak bir tâbirin kaldırılmasıyla halledilebilir. Beyan kâğıdı Başkanlık Divanıca hazır-

lanarak bastırılır ve üyelere dağıtılır şeklinde kabul edilirse mesele halledilir kanaatindeyim. Burada 5440 sayılı Kanuna bir atıf yapılmıştır. Halbuki esas kanunun 14 ncü maddesinde bir atıf yoktur. Böyle bir atıf olmadığına göre bu atfı da kaldırmak suretiyle mesele basitleştirilebilir. Gerçi memur hakkında bu 5440 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Fakat memur ticaret yapamaz. Halbuki Temsilciler Meclisi üyeleri eski serbest mesleklerindeki işlerine devam edebilir. Fâraza, bir avukatın 100 - 200 tane dâvası ve buna ait mukavelesi vardır. Onların hepsini birden yazmak elbette ki müşküller doğuracaktır. Onun için 5440 sayılı Kanun tâbirini kaldıralım, yerine Başkanlık Divanıca bastırılır ve üyelere dağıtılır diyelim. Bununla mesele halledilmiş olur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Zamangil Cahit

ZAMANGİL CAHİT — Muhterem arkadaşlar, bendeniz elimizdeki beyannameyi doldurmak için birkaç gece meşgul oldum, âdetâ beyanname sütunlarını hatmettim. Hatmetmiş olmamdan mütevellit tecrübelerime müsteniden bu beyannamelerin değeri hakkında mâruzatta bulunacağım.

Bu beyannameler maksadı temin edecek şekilde ve salih olarak hazırlanmamıştır. Bunu doldurmak bir nevi işkencedir. Dün gece bendeniz doldurmaya teşebbüs ettim;

Bakınız, bir yüzük, bir bilezik deyip geçmiyelim. Bunların einsleri var. Târif kalkmış olursak, 3 - 4 santimlik yer tutmaktadır. Beyannameye buna ait yer dardır. Bu türlü ziynet eşyasının târifi lâzımdır. Diyelim ki, altın veya gümüşten yapılmış, ya büyük ya küçük, bir pırlanta taşı var. Ben saydım bu ziynetin târifi için 11 kelime lâzım. Târif ancak mümkün oluyor. 4 satırlık yere küçük küçük de yazılsa sığması mümkün değil.

Elbette isterim ki, şu falanın, oğlumun, kızımın, şu karımın diyebileyim. Yer yok, bunları göstermeye.

Dün akşam tecrübesini yaptım, en küçük harflerle yazsam bile olmuyor. Bendeniz tecrübemde muvaffak olamadım.

Binaenaleyh hangi kanuna istinadettirsek ettirelim, anlayış dâhilinde, bu kanunun anlayışı dâhilinde, fakat beyanname doldurma tekniğinde kolaylık gösterecek şekilde, uygun bir metnin hazırlanması zarureti vardır.

Bu itibarla, bendeniz şu kanşumalarımızın muhassalası olarak Başkanlık Divanının aceleden yeni bir beyanname hazırlıyarak bizlere dağıtmasını çok rica ederim. Sayın Bakanın verdikleri izahata göre esasen bu yolda yapılmış telkinler de mevcuttur. Bunlardan faydalanırlar ve bendeniz de diğer arkadaşlarım gibi yaptığım bu tecrübedeki gibi gelip kendilerine yardımında bulunmayı bir vazife bilirim.

Ayrıca bir tadil üzerinde durmak istiyorum.

Mümkünse; Tüzüğümüzde, beyannamelerin muhafaza şekli önemlidir. Nerede ve ne şekilde muhafaza olunur, bunlar tasrih edilsin. Kanunlarımızda da beyannameler geçiyor. Vatandaş haysiyeti çok muteber bir şeydir. Kurucu Meclisin ve bundan sonraki Meclisimizin, vatandaşın haysiyetini korumak vâdisinde göstereceği gayretlerde meknuzdur. Bu itibarla beyannameleri, ki sevinerek, isteyerek, lüzumuna inanarak veriyoruz ve fakat muhafazasının ciddî bir şekilde yapılmasını istemek de hakkımızdır. Bu hususu da ilâve etmek isterim.

BAŞKAN — Komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —

Muhterem arkadaşlarım, tasarıda komisyon olarak mal beyanı hakkındaki teklifimiz Anayasanın vaz'etmiş olduğu emre ittiba etmek ve onun şekli hakkında da 5440 sayılı Kanunu me haz olarak göstermekten ibarettir. Şimdi müsaade ederseniz 5440 sayılı Kanunun bu mal beyanına aidolan hükmünü okuyayım.

(Madde 1. — Devamlı veya geçici surette bir âmme vazifesi veya hizmet gören Devlet daire veya diğer her türlü âmme müesseseleri ile 3659 sayılı Kanunun şümulüne giren teşekkül ve müesseselere ve âmme menfaatine hadim cemiyetlere alınacak hizmetli veya vazifelilerden kendileri ile karı veya kocalarının ve velâyetleri altındaki çocuklarının menkul ve gayrimenkul malları ve borçları hakkında bir beyanname alınır...)

Ayrıca Anayasanın, yani 157 sayılı Kanunun 14 ncü maddesinde : «Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar.» dendiğine ve burada bir vazife yaptığımıza göre, bir âmme hizmeti gören memurların 5440 sayılı Kanuna göre tâbi oldukları mal beyanı esasını uygun bir şekil bulduk. Bu tarzda tesbit ettik.

Şimdi muhterem arkadaşlar, Temsilciler Meclisi üyeleri arkadaşlarımıza dağıtılmış olan mal

beyannamelerinin, matbu formüllerin, bahsettiğimiz kanunun hükümlerine uyup uymadığını; bunun şümulünü bilmiyorum. Huzurunuzda şunu belirteyim ki, Yassıada'dakiler için hazırlanmış olan mal beyannameleri ile, bizim kastettiğimiz kanundaki mal beyannamesinin hiçbir alâkası yoktur. Biz sadece, 5440 sayılı Kanuna uyan bir formüle göre mal beyannamesi verilmesini talebettik. Bu kanuna göre, menkul ve gayrimenkullerin bildirilmesi mecburi olanlarının, kendisine veya eşine aidolan malların bildirilmesi için kanuna müstenit formüllerin hazırlanmasını kastettik. Binaenaleyh bu dağıtılmış olan formüllerin maksada daha uygun bir tarzda ve daha müfit ve muhtasar bir tarzda hazırlanması hususu Divanı Riyasetçe düşünülebilir ve formüle edilebilir ve tatbik edilebilir. Bu mevzuda gelecek her hangi bir tadil teklifi ile ve bahusus Cahit Zamangil'in bu mal beyanlarının mahrem ve mahfuz tutulmasına mütaallik olan beyanlariyle komisyonumuz tearuz halinde değildir. Bu vadide gelecek tekliflere iltihak edecektir.

BAŞKAN — Cemil Sait Barlas.

BARLAS CEMİL SAİT — Efendim; ben huzurunuzda bir takrirle geliyor ve maddeden : «5440 sayılı Kanuna uygun şekilde» tâbirinin çıkarılmasını teklif ediyorum.

İsmet Giritli arkadaşımızın buyurdukları tarzda, bütün memurların, bütün temsilci arkadaşların ve bütün vatandaşların temiz oldukları asıldır. Bunda istibahımız yok. Fakat Temsilciler Meclisine seçilmiş olan arkadaşların durumu ile memurların durumu bir değildir. Memur ticaret yapamaz, memur ticaret mahiyetinde ziraat yapamaz, memur fabrika işletemez. Halbuki kanun bize cevaz vermiştir. Serbest meslek erbabının bu işleri yapmalarına cevaz vermiştir. Cahit Zamangil arkadaşımız tatbikattan bahsettiler ve Nüvit Yetkin arkadaşımız da 5440 sayılı Kanuna temas buyurdular. Ben bu hususlar üzerinde durmıyacağım. Temsilciler Meclisine gelen arkadaşların buradan gayrimeşru kazançla ayrılmadıklarına dair mal beyannamesi istemesini Başkanlık Divanından rica ediyorum. Başkanlık Divanı Temsilciler Meclisine gelen âzanın gelir ve giderinin tesbitine ait bir cetvel hazırlamayı temin etsin. Yoksa 5440 sayılı Kanunun emrettiği formüllere girecek olursak beyhude yere zaman kaybetmiş oluruz.

Mâruzatım bundan ibarettir.

OMAY İBRAHİM SAFFET — Muhterem arkadaşlar, Zeytinoğlu arkadaşımızın verdiği izahata göre, mevcut mal beyannameleri formülleri alelacele hazırlanmıştır. Mahzurları görülür görülmez yeniden tetkikine başlanmıştır. Arkadaşlarımızın ve Komisyon Başkanı İsmet Giritli arkadaşımızın fikirlerini dinlediniz.

Arkadaşlar, şunu belirtmeden geçemeyeceğim ki, kendimiz için daha müsait bir mal beyanı şekli istemiyoruz. Ancak arkadaşlar, daha müsaitten maksat, daha kullanışlı, doldurulması daha kolay olan bir şekildir. Bu şekli Riyaset Divanı bulur ve mesele de halledilmiş olur efendim.

BAŞKAN — Bu madde hakkında verilmiş teklifler vardır. Onları Yüksek Meclisinize arz ediyoruz.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

157 sayılı Kanunun 14 ncü maddesi gereğince görüşülmekte olan tüzüğün 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde tebdilini arz ve teklif ederiz.

Madde 6. — Temsilciler Meclisi üyeleri vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar. Beyan kâğıdı Başkanlık Divanınca gereği şekilde hazırlanarak bastırılır ve üyelere dağıtılır.

Beyan kâğıdı, vazifeye başlandığı ve görevinin sona erdiği tarihlerden itibaren en geç 30 gün içinde Meclis Başkanlığına verilir.

Derviş Sami Taşman

Yüksek Başkanlığa

Tüzüğün 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim.

Madde 6. — Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar. Beyan kâğıdı Başkanlık Divanınca uygun şekilde hazırlanarak bastırılır ve üyelere dağıtılır.

Beyan kâğıdı vazifeye başlandığı ve görevin sona erdiği tarihlerden itibaren en geç 30 gün içinde Meclis Başkanlığına verilir.

Beyannameler Temsilciler Meclisi Başkanlığınca muhafaza edilir ve beyannameler mahrem olup bu mahremiyeti ihlâl edenler hakkında vergi mahremiyetini ihlâl edenler hakkındaki cezai hükümler uygulanır.

Adnan Başer

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddedeki; «5440 sayılı Kanuna uygun şekilde» tâbirinin çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Necip Bilge Salih Türkmen Kemal Türkoğlu

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Temsilciler Meclisi İçtüzüğünü hazırlayan komisyonun hazırladığı tasarıdaki 6 ncı maddenin aşağıdaki şekilde ifade edilmesini arz ve teklif ederiz.

Celâl Sungur,

Enver Kırker

Madde 6. — Temsilciler Meclisi üyeler vazifeye; Riyaset Divanınca hazırlanan mal beyannamesini doldurmakla başlarlar. Görevlerinin sonunda da mal beyanı ile ayrılırlar. Beyan kâğıdı vazifeye başlandığı ve görevin sona erdiği tarihlerden itibaren en geç 30 gün içinde Meclis Başkanlığına verilir.

Yüksek Başkanlığa

Maddeden «5440 sayılı Kanuna uygun şekilde» tâbirinin kaldırılmasını teklif ederim.

Cemil Sait Barlas

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

6 ncı maddenin birinci fıkrasının «Temsilciler Meclisi Üyeleri vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar.

Beyan kâğıdı Başkanlık divanınca maksada uygun şekilde bastırılarak üyelere dağıtılır.» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Abdullah Ercan

Remziye Baturbaygil

KURUTLUOĞLU SAHİR — Efendim, komisyon mütalâasını bildirdikten sonra söz rica edeceğim.

BAŞKAN — Bu tadil tekliflerini komisyon almak istiyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Demin arz ettiğim gibi dağıtılan beyannamelerin formülü 5440 sayılı Kanunla ilgili değildir. Sonra, 5440 sayılı Kanunun emrettiği formül dairesinde de hareket etmeye zaruret yoktur ve arkadaşlarımızın, zannediyorum, takrirleri ile ifade etmek istedikleri de bu. Orada memurların tâbi oldukları bir mal beyanını düzenli ven kanun vardır. Böyle bir kanun bulunduğu na göre, hiçbir esasa istinad etmeyen bir şekle gitmek istemeyiz. Anayasaya göre mal beyan

etmek mecburiyeti vardır. Bu beyannamenin bir müstenidatı olması lâzımdır. Formüller ihtiyaca cevap vermiyebilir, değiştirilebilir, ancak, hiçbir kanun hükmüne istinadetmeden Başkanlığa bırakılması uygun değildir. Müphem bâzı ifadelerle mal beyanının formüllerinin hazırlanmasına taraftar değiliz; eski görüşümüzde, noktai nazarımızda musırrız efendim.

BAŞKAN — Komisyonun konuşmasından sonra söz isteyen? Buyurun Sahir Kurutluoğlu.

KURUTLUOĞLU SAHİR — Muhterem arkadaşlar, hazırlanan tasarıya göre vermek mecburiyetinde olduğumuz mal beyanına esas olmak üzere 5440 sayılı Kanuna atıf yapıyor. Bir de arkadaşlar, bu 5440 sayılı Kanuna atfın metinden çıkarılması için birkaç takrir verildiğini müşahade ettik. Mevzuatımıza göre, iki türlü mal beyanı vardır. Âme hizmeti görenlere birisi 4237 sayılı Kanuna göre eczai mevzuata uygun mal beyanı, diğeri de 5440 sayılı Kanuna göre itibarı muhafaza sadedinde mal beyanıdır. Bütün Türk Milleti Temsilciler Meclisi üyelerinin en kısa zamanda hazırlayacağı ana iki esasa gözünü dikmiş ve en güzide evlâtlarını buraya seçip göndermiş olduğu için Anayasanın tadiline mütaallik kanundaki mal beyanı itibarla gelsin ve itibarla gitsin esasına müstenittir. Nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan Divanı Riyasetin tâyin ve tahdidine bırakılan bir mal beyanı ile bizim bu itibarımızı olduğu gibi muhafaza edeceğimizden ben şahsan şüphe ederim. Bu itibarlardır ki; sadece 5440 sayılı Kanunun neleri beyana tâbi tutacağı hükmünün hudutları içinde kalınması lâzımgeldiği kanaatindeyim. Tevzi edilen bu kâğıtlar, Sayın Nâsır Zeytinoğlu'nun da ifade ettikleri gibi, Yassıada'ya gitmiş olan kimselerin mal beyanına ait bir kâğıdı Kuruca Meclis üyelerinin de doldurmasına elbette gönlümüzün razı olmayacağı bedihidir. Bu itibarla sadece formül bakımından Makamı Riyasete yetki verilir. Çünkü yeniden yapılacak bir formül bizi daha aydınlığa götürecektir. Ancak Tüzük Komisyonunun altıncı maddesindeki kaydın aynen ipkasını rica ediyorum.

Mâruzatım bundan ibarettir. (Alkışlar)

BAŞKAN — Adalet Bakanı.

ADALET BAKANI TÜZEMEN EKREM — Efendim, mensub olduğumuz teşekküller bızleri buraya çok mühim bir vazifenin ifası için

gönderdiler. Benden evvel konuşan arkadaşımızın belirttiği gibi esas vazifemiz memlekete yeni bir Anayasa ve Seçim Kanunu hazırlamaktır. Yüksek malûmunuz olduğu üzere bu mal beyanı mevzuu eski Meclisler zamanında da münakaşu mevzuu oldu. Yassıadada bulunan zevatın hepsi muhalefet etti. Bakıyorum, bizde de muhalefet edenler oluyor. Arkadaşlar bu, doğru bir şey değildir. Sözümün başında da belirttiğim gibi bu işe baştan muhalefet ederssek dışarıya ve efkârı umumiyyeye karşı iyi olmaz. (Öyle şey yok sesleri) Bendenizin birinci mâruzatım budur.

Biz âme hizmeti görüyoruz. Elbette gerekli şekilde bu vazifeyi yapacağız. 157 sayılı kanunun 14 ncü maddesine göre, mal beyanı vermek mecburiyetindeyiz. Biliyorsunuz ki, orada, «Temsilciler Meclisi üyeleri, vazifeye mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar.» denmektedir. Ancak burada mal beyanının şekline dair bir formül konulmamıştır. Bize emsal olacak bir beyan şekli vardır. O da memurların tâbi olduğu hüküm. Buna göre malımızı, işe başlarken ve sonunda beyan edebiliriz. Burada, şu veya bu sebeple mal beyanı şekli hakkında, kendi kendimize hüküm koymaya hakkımız var mı?

Benim endişem efkârı umumiyenin hükmüdür. Diyecekler ki, daha başlangıçta mal beyanında yeni şekiller arıyorlar. Çok kötü duruma düşeriz. (Yok öyle şey, sesleri)

Çok rica ederim, sözümün başında da söyledim. Sükûnetle dinleyin. İtiraz edenlerden rica ediyorum, itirazlarını oradan değil, buradan yapsınlar, bu kürsüde konuşsunlar, oturdukları yerden konuşmama mâni olmasınlar. Bu suretle kötü bir misal teşkil etmiş olurlar. (Gürültüler) Arkadaşlar, daha başlangıçta, kürsüde konuşanı susmaya mecbur etmek doğru değil.

Bâzı arkadaşların buyurdıkları gibi ben size soruyorum.

Memur arkadaşlar arasında refikaları ticaretle meşgul olanlar yok mu? Çok. Bunun için ben bu mevzuda bir fark görmüyorum. Hakikaten verilen beyannameleri ben de doldurdum. Refikamın babasından intikal etmiş iki gayrimenkulü olmasına rağmen bir iki saatte doldurabildim. Malı çok olan belki müşkülâtla karşılaşacaktır. Fakat gene tekrar ediyorum: Bu-

radaki bu konuşmalarımız efkârı umumiye de bizim iyi not almamamıza sebeb olabilir. Bir kısım... (Gürültüler)

BAŞKAN - İhsan Kabadayı

KABADAYI İHSAN — Efendim, mâruzatımla mevcut kanunun maddeleri ile mal beyanı şekli üzerinde durmayacağım. Bendeniz yirmi seneyi müteceviz Devlet memuruyum. Bu beyannameyi doldururken âdeta yüzüm güldü. Bu iyi bir şey fakat şimdiye kadar bir tanesinin tetkik edilip mahkemeye sevk edildiğini hatırlamıyorum. Bendenizce bu mal beyannamesi üzerinde değil, kontrolü yapacak cihazlar üzerinde durmak lâzımdır. Çünkü kontrol cihazı işlememektedir. Kontrol cihazı üzerinde durulursa daha hayırlı iş yapmış oluruz kanaatindeyim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — İnan Şefik.

İNAN ŞEFİK — Muhterem arkadaşlar, bu mevzu üzerindeki münakaşalar biraz uzadı. Fakat bu hususta birkaç cümle söylemekten de kendimi alamıyorum.

İnkılâbı takibeden günlerde düşüklere mal beyanı istemek icabetti. Tetkikat yaptık. Memurların tâbi olduğu mal beyanını etüd ettik. Kanunun mal beyanı hususundaki hükümlerinin sarıh olmasına, her şeyi tasrih etmesine rağmen, bugün Devlet dairelerinde çalışan memurlarımızın beyanlarının başlangıcı ile, sonu arasında mamelek olarak farkı izah edecek durumda olmadığımızı gördük. Bunun üzerinde uzmanlarla Adalet Bakanlığı mensupları bir araya geldiler; Yassıada'ya gidenlerin verecekleri beyannamelerin tanzimine çalıştılar. 14 Mayıs 1950 ile, 26 Mayıs 1960 yılları arasındaki mamelek farkını bütün unsurları ile gösterecek bir şekil, bir ölçü bulmaya çalıştılar.

Her şeye rağmen, suçluların arz etmek mecburiyetinde oldukları mamelekten bâzı kısımları bâzı şeyleri yazmaya kâfi gelmezse de heyeti umumiyesi itibarıyla mamelekte vukua gelen değişikliği ölçebilecek unsurları ihtiva etmektedir. Şimdi İnkılâp Hükümetinin giren, çıkan âzaları da, çıkan yeni Anayasa gereğince, bu beyannameleri aynen doldurmuşlardır, şimdiye kadar. Binaenaleyh arzu edilirse şekil üzerinde yani basitleştirme istikametinde değil belki yazılmasını kolaylaştırmak istikametinde bâzı çalışmalar yapılabilir. Yoksa memurların doldur-

makta oldukları beyannameyi biz de doldurmayalım dediğimiz gün, işe başladığımız zamanki mamelekle ayrılırken haiz olduğumuz mamelek arasındaki farkın ölçülmesine imkân vermeyen bir beyanname doldurarak gitmiş oluruz. Bu mevzu üzerinde daha fazla durmayalım. Riyaset Divanına bırakalım. Nâsır Zeytinoglu arkadaşımızın söyledikleri gibi bu şeklin ıslahı mümkünse yapılır. Yoksa beyannamede mevcut anâsıra ve mameleke giren unsurların basitleştirilmesi yolunda bir çalışmaya gidilmemesini rica edeceğim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Zamangil Cahit.

ZAMANGİL CAHİT — Muhterem arkadaşlar, Sayın Adliye Vekili arkadaşımızın beyanından sonra konuşmalarımızın ve mevzuun ne olduğunun açıkça bilinmesinde faide olduğuna ve yüksek heyetinizin de buna kanaat getirdiğini gördüm. Bendeniz de bu kanaate iltihak ederek neyi konuşmaktayız, efkârı umumiye konuşmalarımızdan ne anlıyacaktır bu hususları açıklayacağım.

Kendi aramızda mal beyanını hafifletmek babında bir teşebbüste bulunduğumuzdan bahsettiler. Bu anlayış katiyen yanlıştır, arkadaşlar. (Alkışlar) Açıkça bilinsin. Meclisimizin üyelerinin konuşmalarından anlıyoruz, biz mutlaka mal beyan etmek istiyoruz. Hem de en geniş şekilde malûmat verecek halde mal beyanında bulunmak istiyoruz. Bunun lâzım olduğuna da inanıyoruz. (Alkışlar) Umumi efkârın nezdinde Yüksek Meclisinin itibarı açık konuşmalarımızla yükselecektir.

Arkadaşlar, konuştuğlarımızı iyi anlamaya gayret etmemiz, birbirimizi yanlış anlamamaya dikkat etmemiz lâzımdır. O zaman Meclisimizin itibarı daha da yükselecektir.

Bu suretle yapılan tenkidleri cevaplandırdıktan ve bâzı hususları aydınlattıktan sonra, pratik olarak iki noktayı arz edeceğim.

Birisi Yüksek Heyetinizin tasvibi ile beyannamelerdeki gizliliğin muhafaza edilmesi keyfiyeti. Bu hususta Başkanlığa bir de karar veriyorum. Diğer: Bir beyannamenin Başkanlık Divanınca tertiplenmesi, tertip bakımından tabîî ise de bunun elbette bir kanuni mesnedi olması lâzımgelir. Hangi kanuna istinad ettirilecekse ettirilsin fakat bir kanuna istinad ettirmek ve onun emri gereğince en geniş ola-

rak beyannameye bir şekil vermek tabiidir. Bizim şikâyetimiz bunun istediğimiz vüsat ve sarahatte malûmat vermemize yeter şekilde tanzim edilmemiş olmasından ibarettir. Bu nokta Başkanlık Divanınca karşılanabilir. Daha iyi bir beyanname yapılabilir. Bendenizin dileğim de bundan ibaret idi. (Alkışlar)

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI GİRİTLİ İSMET — Efendim, özür dilerim, altıncı maddenin müzakeresi biraz uzadı. Arz edeceğim husus şudur; 5440 sayılı Kanun, 1949 tarihinde kabul edilmiş bir kanundur. Bu kanuna istinaden mal beyanında bulunmakla Yassıada'da bulunan ve mal beyanına davet edilmiş olan zevatın vermiş oldukları beyannamelerle bir ilgisi yoktur. Biz komisyon olarak 5440 sayılı Kanuna atıf yaptık. Bu husus süreli veya süresiz âme hizmeti görenlere şâmilidir. Biz de bu durumda olduğumuza göre bu mevzuun itibarımızı kurtarmak bakımından başka bir pozitif mesnedi olmadığına göre bu kanunla iktifa etmek zorunda kaldık. Esasen bu mesele üzerinde fazla da münakaşa etmeye de lüzum yoktur. Heyetinizin bu ana kadar güçlkle karşılaşma pahasına da olsa zahmetlere katlanarak mal beyanında bulunmuş olmaktan başka garesi yoktur.

Biraz zahmete gireceğiz. Esas olan mal beyanında bulunmaktır. Kaldı ki, Yüksek Heyetiniz geçici bir süre için vazifeye gelmiştir. Birkaç ay çalışacak bir heyettir. Esas olan arz ettiğim gibi, mal beyanında bulunmaktan ibarettir. Bunun üzerinde fazla durmanın faydası yoktur. Mahramiyete de hâlel gelmiyecektir.

Arkadaşlar, 5440 sayılı Kanunun nazarı dikata alınmasından endişe edecek bir husus da yoktur. Gizliliği 5440 sayılı Kanunun hükümleri de temin etmiştir. Bu hususları o kanun göz önünde tutuyor.

BAŞKAN — Arkadaşlar, söz almış daha 8 arkadaş vardır. Şu anda, bir de yeterlik önergesi verilmiştir. Müsaade ederseniz onu okutacağım.

Yüksek Başkanlığa

Görüşmelerin yeterliğinin oya sunulmasını arz ve teklif ederiz.

Oktay Ekşi
Ömer Sami Coşar

Selâmi Savaş
İlhami Soysal

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Diğer önergeler okunacak.

Yüksek Başkanlığa

İçtüzük tasarısının 6 ncı maddesinin değiştirilmesine mütedair tekliflerin komisyona tevdiinin oya sunulmasını arz ve teklif ederim.

Şinasi Özdenoğlu

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin sonuna aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

«Üyelerce verilen mal beyanı kâğıtlarının gizliliğini sağlamak için Başkanlık Divanı gerekli tedbirleri alır.»

Cahit Zamangil

BAŞKAN — Komisyonun bu okunan iki tahrir üzerinde bir görüşü var mı?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Yoktur.

BAŞKAN — Olmadığına göre; bu tahrirleri reye arz etmek icab ediyor. Evvelâ en aykırı olanını reye koyacağım. Ondan sonra diğerlerini aykırılık derecelerine göre oya koyacağım. Şimdi en aykırı teklifi yani ilk okunan teklifi oya koyacağım.

DERVİŞ SAMİ — Teklifimi geri alıyorum.

BAŞKAN — Teklif geri alınmıştır.

BAŞER ADNAN — Ben de teklifimi geri alıyorum.

BAŞKAN — Adnan Bey de teklifini geri aldılar.

Şimdi geri alınmayan tahrirleri tekrar okutup reylerinize arz edeceğim.

(Özdenoğlu Şinasi'nin tahriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu tahriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Efendim, hatırlatmak için tahrirleri tekrar okutuyorum.

(6 ncı madde hakkında Abdullah Ercan ve Remziye Baturbaygil'in tahriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okunan tahriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Reddedilmiştir.

(Necip Bilge, Salih Türkmen ve Kemal Türk-oğlu'nun tahriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Reddedilmiştir.

(Celâl Sungur ve Enver Kırker'in tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavriri de reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Reddedilmiştir.

(Cemil Sait Barlas'ın tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu tavriri de dinlediniz.

BARLAS CEMİL SAİT — Geri alıyorum.

BAŞKAN — Diğer tavriri okuyoruz.

(Cahit Zamangil'in tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Reddedilmiştir.

Şimdi bu vaziyete göre, maddeyi olduğu gibi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde olduğu gibi kabul edilmiştir.

Efendim, Oturuma 15 dakika ara veriyorum.

Birinci Oturum kapanma saati : 17,00

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 17,25

BAŞKAN — Senil İbrahim.

KÂTİPLER : Kitapçı Şahap, Çini Rifat

BAŞKAN — Oturumu açıyorum. Tasarının müzakeresine devam ediyoruz.

2 NCİ BÖLÜM

Komisyonlar

MADDE 7. — Başkanlık Divanı seçiminin yapıldığı toplantıda, yirmi üyeden kurulu bir Anayasa Komisyonu ile aynı sayıda üyesi olan bir Seçim Kanunu Komisyonu gizli oyla seçilir. Seçim sonunda en fazla oy alanlar sırası ile seçilmiş sayılırlar.

Komisyonlar aynı günde, Temsilciler Meclisinin Başkanvekillerinden birisinin başkanlığında toplanarak yukardaki usule göre Başkan, Başkanvekili ve yeter sayıda sözcü seçerler. Bu komisyonların üyeleri komisyonlardaki vazifeleri sona ermeden başka komisyonlarda vazife alamazlar.

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

KIRCA COŞKUN — Efendim, zannımea Anayasa Komisyonu ile Seçim Komisyonunun seçimleri bu maddenin 2 nci fıkrasının 1 nci cümlesine uygun olarak yapılmamış fakat seçimler yapıldığı anda mer'i olan kanun ve içtüzüğe uygun olarak yapılmıştır. 157 sayılı Kanunun 29

neu maddesi bu komisyonların derhal toplanarak başkan, başkanvekili ve sözcülerini seçeceğini âmindir. Burada bu husus müzakere edildiği vakit muhterem Muammer Aksoy'un tefsirine uyularak, derhal kelimesinin maddi imkân dairesinde mânasına geldiği kanaati ile Anayasa Komisyonu ertesi gün toplanmış ve Başkanlık Divanını seçmiştir. Yine 157 sayılı Kanunun 25 nci maddesine göre, yeni içtüzüklerde hüküm bulunmayan hususlarda eski Büyük Millet Meclisi İctüzüğü uygulanır. Buna göre Meclisiniz, Başkanlık Divanını seçmiştir. Komisyonlar Başkanlık Divanını seçmiştir. Bu durum karşısında ve bu maddenin bu hükmü muvacehesinde, komisyonların İctüzüğün bir emrini yerine getirmemiş duruma düşmelerini önlemek için 7 nci maddenin 2 nci fıkrasının ilk cümlesinin şu şekilde değiştirilmesini teklif ediyorum : «Komisyonlar derhal toplanarak, yukardaki usule göre başkan, başkanvekili ve yeter sayıda sözcü seçerler.» Bunun için bir de tavriri taktım ediyorum. Kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Necip Bilge.

BİLGE NECİP — Coşkun Kırca arkadaşımızın teklifine iştirak ediyorum. Bunu teyiden bir hususu da arz etmek istiyorum. İctüzüğün 11

nei maddesini bir delil olarak gösteriyorum. 11 nei madde, diğer komisyonların, toplanarak kendi başkan, başkanvekili ve sözcülerini seçeceklerini âmiridir. Diğer komisyonlar için doğru olan şey, bu komisyonlar için de doğru olmak gerekir. Onun için ben de Coşkun Kırca'nın teklifine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, Tüzük huzurunuzda gelinceye kadar bu madde ile düşünülen husus esasen yerine gelmiş ve fiilen tahakkuk etmiş olduğu için komisyonumuz bu mevzu üzerinde durmamıştır. Arkadaşlarımızın bahis mevzuu ettikleri fiilen tahakkuk etmiş, komisyon toplanmış ve mesaisine başlamış olduğuna göre vazife taksimi keyfiyeti Tüzük ahkâmına uygun olmadığı hakkındaki Coşkun Kırca arkadaşımızın ve diğer arkadaşımızın da desteklediği, teklife iltihak etmek-te, komisyon olarak bir mahzur görülmemektedir.

BAŞKAN — Teklifleri okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Komisyon teklifinin 7 nei maddesinin 2 nei fıkrasının ilk cümlesinin şu şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

«Komisyonlar derhal toplanarak yukardaki usule göre Başkan, Başkanvekili ve yeter sayıda sözcü seçerler.»

Coşkun Kırca

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Temsilciler Meclisi İktüzüğünün 7 nei maddesinin 2 nei fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabul edilmesini arz ve teklif ederim.

16.1.1961

Alp Kuran

«Komisyonlar, bir başkan, başkanvekili ve yeter sayıda sözcü seçerler. Bu komisyonların üyeleri komisyonlardaki ödevleri sona ermeden başka komisyonlarda ödev alamazlar.»

BAŞKAN — Efendim huzurunuzda okunan takrirlerin ikisi de aynı mahiyettedir. (Değil, değil sesleri) Bu takrirlerin nazarı itibara alınması suretiyle maddenin komisyona iadesi hususunu reynize arz edeceğim.

YETKİN NÜVİT — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, komisyon bir teklife iltihak ederse, bu teklif komisyona iade edilmez, doğrudan doğruya oylanır.

Şimdi Coşkun Kırca arkadaşımızın teklifi ile diğer teklif birbirini tamamlar vaziyettedir. Tekliflere komisyon olarak iltihak ediyoruz efendim.

KURAN ALP — Efendim, Coşkun Kırca arkadaşımız teklifinde tamamen haklıdır. Gerek Anayasa ve gerekse Seçim komisyonlarının yaptığı Başkanlık Divanı seçimlerinin İktüzüğe aykırı olmaması için bu fıkranın tadil edilmesi lâzımdır. Bendenizin önergem, ikinci fıkra yazılı olan yukardaki usule göre kaydını muhafaza etmektedir. Bu usul gizli oy esasıdır. Seçim Kanunu Komisyonu gizli oyla seçilmemiştir. Bu durum karşısında... (Gizli oyla seçildi, sesleri) O halde özür dilerim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Maddeyi komisyonun iltihak ettiği şekilde yeniden okuyarak oylarınıza arz edeceğim.

2 NCİ BÖLÜM

Komisyonlar

MADDE 7. — Başkanlık Divanı seçiminin yapıldığı toplantıda, yirmi üyeden kurulu bir Anayasa Komisyonu ile aynı sayıda üyesi olan bir Seçim Kanunu Komisyonu gizli oyla seçilir. Seçim sonunda en fazla oy alanlar sırası ile seçilmiş sayılırlar.

Komisyonlar derhal toplanarak yukardaki usule göre Başkan, Başkanvekili ve yeter sayıda sözcü seçerler. Bu komisyonların üyeleri komisyonlardaki vazifeleri sona ermeden başka komisyonlarda vazife alamazlar.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekli ile oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — 157 sayılı Kanunun 23 neü maddesinde sözü geçen Bütçe Komisyonuna katılacak 10 üye yukarıki maddede gösterilen şekilde ve ilk toplantıdan itibaren en geç üç gün içinde seçilir ve bunların adları Millî Birlik Komitesine bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında, buyurun Coşkun Kırca.

KIRCA COŞKUN — Efendim, önümüzde, Temsilciler Meclisinin 4 ncü Birleşimine ait Tutanak Özeti var. Bunun tetkikinden anlıyoruz ki, bu Birleşimde Bütçe Komisyonunun seçilmiş olduğu Yüksek Heyetinize arz edilmiş. Buna göre : Ya seçim ayın 10 unda tekemmül etmiş, 11 inde netice Heyetinize arz edilmiş. Yahut da tasnif devam etmiş, gece saat 12 de bitmiş ve ayın 11 inde arz edilmiştir. Onun için 8 nci maddedeki «en geç 3 gün» tâbirinin, «en geç 5 gün» olarak değiştirilmesini teklif ediyorum. Bu hususta bir de önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Önergeyi okuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

Komisyon teklifinin 8 nci maddesindeki «en geç üç gün» ibaresinin «en geç beş gün» olarak tadilini arz ve teklif ederim.

Coşkun Kırcı

BAŞKAN — Tavrı oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir. Maddeyi olduğu gibi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Temsilciler Meclisinin diğer komisyonları ile bunların üye sayıları aşağıda gösterilmiştir :

1. Adalet Komisyonu (15 üye),
2. Millî Savunma Komisyonu (15 üye),
3. İçişleri Komisyonu (15 üye),
4. Dışişleri Komisyonu (10 üye),
5. Maliye Komisyonu (15 üye),
6. Millî Eğitim Komisyonu (12 üye),
7. Bayındırlık Komisyonu (12 üye),
8. Ticaret Komisyonu (10 üye),
9. Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu (10 üye),
10. Tarım Komisyonu (12 üye),
11. Gümrük ve Tekel Komisyonu (10 üye),
12. Ulaştırma Komisyonu (10 üye),
13. Çalışma Komisyonu (10 üye),
14. Sanayi Komisyonu (10 üye),
15. İmar ve İskân Komisyonu (10 üye),
16. Basın - Yayın ve Turizm Komisyonu (10 üye).

Bu komisyonlara kâtiplik yapmak üzere yeteri kadar memur verilir.

Gerektiğinde Genel Kurulca başka komisyonlar kurulabileceği gibi mevcut komisyonlardan

bâzıları kaldırılabilir veya komisyonların üye sayısı değiştirilebilir.

Yukarıda gösterilen komisyonlarla karşılanmayan dairelerle ilgili teklifler, akceli işlerden ise Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonunda, bundan başka bütün teklifler İçişleri Komisyonunda görüşülür.

İçtüzükle ilgili işlere Adalet Komisyonunda bakılır.

BAŞKAN — Nuri Kırık.

KIRIK NURİ — Efendim, çeşitli komisyonların teşkiline ait maddenin müzakeresi dolayısıyla üzerinde ehemmiyetle durulması lâzımgeldiğini tahmin ve ümidettiğim bir mevzu hakkında mâruzatta bulunacağım.

Devlet bütçesinin çok üstünde bir yekûn teşkil eden İktisadi Devlet Teşekküllerinin muamelâtı üzerinde, fiilen teşriî murakabe yapılmamaktadır. Bu hususta ufak bir mukayese durumun ehemmiyetini daha iyi aydınlatacaktır :

Devlet bütçesini huzurunuzda, geçen seneler rakamlarına bakarak arz ediyorum. Zannederseniz 7 - 8 milyar lirayı bulan bir yekûn üzerinden getirilecektir. 3460 ve bunu tadil eden 23 numaralı kanunlarla Devlet murakabesine alınan sermaye yekûnu 12 milyar liradır. Bu teşekküllerin borçlandıkları paralarla birlikte senelik bütçe yekûnu 20 milyar lirayı bulmaktadır. Devlet bütçesinin aşağı - yukarı üç mislini teşkil eden muazzam bir rakam ifade ediyor bu. Bunun iktisadi kaderimiz üzerinde ne büyük bir kuvvet olduğunu takdirlerinize arz ediyorum.

İktisadi Devlet Teşekkülleri üzerinde senelerden beri teşriî murakabe azala azala fiilen varlığı kalmamış ve teşriî murakabenin azalması yanında bu bütçeler üzerinde idare ve irade vekillerinin eline bırakılmıştır. Böylelikle, hesapsız, etüdsüz ve plânsız iradelerin neticesi olarak gelişigüzel yerlerde çeşitli fabrika ve tesislerin kurulmasına karar verilmesi, bir taraftan bu teşekküllerin; altından kalkamayacakları angajmanlara girmeleri mecburiyetini doğurmuştur. (Tüzükle alâkası yok, sesleri) Müsaade buyurun efendim, sonunda teklifimi yapacağım. Evvelâ teklifimin esbabı mucibesini arz ediyorum. Sonunda ayrı bir komisyonun teşkili teklifinde bulunacağım. Bu, İktisadi Devlet Teşekküllerinin senelerden beri ızdırabi-

nı çektiği bir derttir. Belki, «Biliyoruz» diyeceksiniz ama, bu derdin içinde bulunmuş bir adam sıfatı ile iki dakikanızı rica edeceğim.

Diğer taraftan bu tesislere para yetiştirmek için Merkez Bankasının zorlanması neticesinde piyasalarda paramızın kıymeti çok sarsılmıştır. Bu ciheti kısaca izahtan sonra talkdirinize sunmak istediğim teklifim şudur : Elde mevcut mevzuat İktisadi Devlet Teşekkülleri üzerinde teşrii murakabenin, gereği gibi yapılmasına imkân vermemektedir. Bu teşekküller, bilânço, kâr ve zarar hesaplarının, vekillerin de hesap vermekle mükellef olacakları Bütçe Komisyonu hüviyeti ile teşekkül edecek müstakil bir komisyonda tetkik edilmesini ve neticelerin teşrii murakabeyi yapan Meclislere arz edilmek suretiyle bu teşekküllerin ibra edilmesini tasvibinize arz ederim. Bunun için bir önerge takdim ediyorum.

Bu böyle bir derdimizdir ki, memleketimizde senelerce buna ehemmiyet verilmemiştir. 3460 sayılı Kanun bir umumi heyet koymuştur. Bu umumi heyet İktisadi Devlet Teşekküllerinin hesaplarına bakmakla mükelleftir. Birçok arkadaşlarımız bu umumi heyetlere iştirak etmişlerdir. Milyanlarca liralık hesaplar 1,5 dakikalık müzakere ile geçmiştir. 7 - 8 milyar liralık bir Devlet bütçesi üzerinde aylarca, titizlikle komisyon ve heyeti umumiyede durulurken, Devlet malı olan İktisadi Devlet Teşekküllerinin milyarlarca liralık hesapları üzerinde niçin durulması? İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayeleri üzerinde en hassasiyetle mutlak ve mutlak durulması lüzumuna kaanım. Devlet bütçesini tetkik eden bir komisyon tarafından bu müesseselerin bütçelerinin tetkik edilmesini, böyle bir tetkik yapıldığı takdirde geçen zamanların kötülüklerin yenilenmesine imkân olmayacak ve bu idarelerin başında bulunan insanlara da yardım etmiş olacaksınız.

BAŞKAN — Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —

Efendim, aynı endişeden dolayı söz almak isteyen başka arkadaşlarımızın da endişelerini her taraf etmek için sayın Nuri Kınıktan sonra söz aldım.

Filhakika, Komisyonumuzda da sayın Kınık'ın üzerinde durduğu bu mevzu derinliğine müzakere mevzuu olmuştur. İktisadi Devlet Teşekküllerinin murakabesine müteallik olarak

çıkılmış bulunan 3460 sayılı Kanundan sonra Millî Birlik Komitesince çıkarılmış olan 23 sayılı Kanunun 10 maddesinde bu hususla ilgili olarak şöyle bir hüküm vaz'edilmiştir : «23 sayılı Kanun, madde: 10 - 3460 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile kurulan Umumi Murakabe Heyeti teşrii organ Başkanlığına bağlanmıştır. Birinci madde şumulüne giren teşekküllerin murakabesi bu heyet tarafından icra olunur.....»

Bu kanunun 11 nci maddesi ile de İktisadi Devlet Teşekküllerinin bütçelerinin murakabeleri teşrii organa tevdi edilmiştir. Burada mevzuubahsolan Teşrii organ, Temsilciler Meclisi Millî Birlik Komitesinden tereküp eden Kurucu Meclistir. Bu itibarla bu mevzuun Temsilciler Meclisi Tüzüğü ile alakası yoktur.

Bütçe Komisyonu ise, 157 sayılı Kanunun 23 nci maddesinde, Temsilciler Meclisi ile Millî Birlik Komitesinin onar azasından tereküp edecek bir komisyon olduğuna dair hüküm koymuş bulunmaktadır. Yine 157 sayılı Kanuna göre Kurucu Meclis Teşrii organ yerine kaim olması sebebiyle murakabeyi yapacak Kurucu Meclisin şahsiyeti hükmîyesinde bu komisyondur. Bütçe Encümeni Kurucu Meclisin İktüzüğünde ayrıca bir teşekkül olarak tasrif edilmiştir. Temsilciler Meclisi İktüzüğünde böyle bir müessese kurulmasına imkân görülememiştir.

BAŞKAN — Emin Soysal.

SOYSAL EMİN — Efendim, bendeniz 9 ncü maddenin 1 nci fıkrasına ilâveten bir de Dilekçe Komisyonunun kurulmasını arz ve teklif ediyorum. Vatandaşların dertleri, ıstırapları çeşitli yollardan halledilmesi lâzım gelen durumları olur. Bunlar Kurucu Meclise müracaat ederler. Temsilciler Meclisi bu vaziyette bu hususu ne şekilde halledecektir? Komisyon bunu nasıl düşündü bilmiyorum. Her halde ıvaz buyururlar. Vatandaşların dertlerini dinlemek ve ihtiyaçlarına cevap vermek için böyle bir komisyonun kurulması yerinde olur. Yapılan tasarıda her nev'i işler İçişleri Komisyonundan geçer, der ama İçişleri Komisyonunun fonksiyonu başkadır, Dilekçe Komisyonunun fonksiyonu başkadır. Bu itibarla bir Dilekçe Komisyonu teşkil edilmesi için bir önerge veriyorum. Tasvip buyurursanız minnettar olurum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON BAŞKANI İSMET GİRİTLİ — Efendim, arkadaşımızın Dilekçe Komisyonu

ile ilgili teklifini dinlediniz. Malûm olduğu üzere bugün de yürürlükte bulunan 1924 Anayasası ve eski Büyük Millet Meclisi İktüzüğü bu işin bir Dilekçe Komisyonu marifetiyle yapılacağını âmirdir. Büyük Millet Meclisinin yetkilerini Millî Birlik Komitesi devralmıştır. Ancak 157 sayılı Kanunda tasrih edilen hususlarda Temsilcilerle Millî Birlik Komitesinden müteşekkîl Kurucu Meclis bu yetkiyi kullanacaktır. Bunun dışında dilekçe mevzuu vatandaşın müracaat mevzuudur. Temsilciler Meclisi ile ilgili bir mevzu değildir. Komisyonumuz bu hususu ele almıştır. Fakat Temsilciler Meclisi ile ilgisi bulunabileceğine dair hukuki bir imkân bulamamıştır.

Sonra, Millî Birlik Komitesi, İktüzüğüne göre bunu tanzim etmiş ve bildiğimize göre bunu ele almış ve bir büro kurmuştur. Halen binlerce müracaat yapılmaktadır.

Kısaca demek istiyoruz ki, Temsilciler Meclisinde Dilekçe Komisyonunun yeri yoktur. Bunun için Tüzükte böyle bir komisyona yer verilmemiştir.

BAŞKAN — Cemal Reşit Eyüboğlu.

EYÜBOĞLU CEMAL REŞİT — Ben soracağım suale cevap almış bulunuyorum. Konuşmıyacağım.

BAŞKAN — Alp Kuran.

KURAN ALP — Efendim, bir sayılı geçici Kanuna göre İsmet Giritli arkadaşımız haklıdır. Geçici bir sayılı Kanun Millî Birlik Komitesinin Büyük Millet Meclisi yerine kaim olacağını sarahaten göstermektedir. Ancak 157 sayılı Kanunla kurulan Temsilciler Meclisi Millî Birlik Komitesinin yetkilerini paylaşmış durumdadır. İkinci bir Meclis durumunu arz etmektedir. Binaenaleyh, 1924 tarihli eski Anayasanın 82 nci maddesinde geçen Büyük Millet Meclisi tâbiri hiçolmazsa Kurucu Meclis mânasına anlaşılması gerekir. Kurucu Meclis teşriî organ faaliyetinde bulunmakta ve bakanları denetlemektedir. Esasen 157 sayılı Kanunun 41 nci maddesinde 1 nci madde hükmünün kalktığı derpiş edilmektedir. Bu durum karşısında zannediyorum ki, eski tüzükteki hükmün bu şekilde tefsir edilmesine imkân yoktur. Meclisimiz, hiçolmazsa bir Dilekçe Komisyonu kurma salâhiyetine sahibolmalıdır. Esasen dünyanın her yerinde dilekçe kabul eden bir komis-

yonun kurulması teamüldendir. Ancak bunun formülünü Millî Birlik Komitesiyle birlikte tezekkür etmek lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun Turan Güneş.

GÜNEŞ TURAN — Muhterem arkadaşlarım, İsmet Giritli arkadaşımızın komisyon adına yaptığı beyanatı esas itibariyle kabul etmek icabeder. Filhakika Yüksek Meclisinin yetkileri, 1924 Anayasamızda belirtilen ve 1 sayılı Kanunla Millî Birlik Komitesine devredilen hakların, 157 sayılı Kanunla Yüksek Meclisinize devredildiği miktardadır. Bunun uzunboyulu tahline girmeyeceğim... Ancak, 82 nci madde, Büyük Millet Meclisinin hükümranlılık hakkı ile ilgili bir madde olmayıp vatandaşların hakkından bahseden bir maddedir. Teşriî organa müracaat hakkı, vatandaşların sahip bulunduğu bir âmme hakkıdır. 82 nci madde muvacehesinde Büyük Millet Meclisi olarak birtakım icrai kararlar almak veya icra uzvuna sâri lâzımülçera emirler vermek yetkisi mevcut bulunmuyordu. Binaenaleyh, 82 nci madde aslında Büyük Millet Meclisini umumiyet itibariyle sadece haberdar etme bakımından kullanmaları lâzımgelen bir yetki olduğu gibi, vatandaşların teşriî organa ve en nihayet millet işlerini denetliyen bir organ olması itibariyle Büyük Millet Meclisini haberdar etmek hakkı olarak görünüyor, idi. Böyle mütalâa edince, Yüksek Meclisinize kanun yapma yetkisi muayyen esas ve şartlar dâhilinde tanınmış olduğuna göre, vatandaşların bâzı konuları bildirmesi, bâzı dertlerini açması tabiatıyla normal görülmesi iktiza eder, bu bir haktır. Hattâ diyeceğim ki, bu dilekçe işini yalnız Millî Birlik Komitesine inhisar ettirmek de mümkün değildir. Bir dilekçede bahis mevzuu olan şey, her iki Meclisin ittılama arz edildiği zaman büyük ehemmiyet kazanabilecek şeylerdir. Yüksek Meclisiniz böyle bir dilekçe karşısında ne yapmak durumunda olacaktır? Bu dilekçeye ne tatbik edecektir? Bizlerin vekillerden sual sormak hakkı vardır. Bir konuda Genel Kurulda müzakere istemek hakkı vardır. Böyle bir dilekçede bahis mevzuu olan husus hakkında Bakandan sual sorulabilecek ve hâdisenin ehemmiyetine göre Genel Kurulda bir genel konuşma, umumi müzakere konusu olabilecektir. Meclisiniz, temsilci arkadaşların, şahsen teker teker ittıla kesbedeceği hususları değerlendirebileceği gibi, topyekûn şahsiyeti mânevi-

yesine yapılmış olan dilekçeleri de değerlendirebilecektir.

Şüphesiz ki, Millî Birlik Komitesinin, bakanları mesul etmek yetkisi yanında Yüksek Meclisinin böyle bir yetkiye sahip değildir. Ama bakanları mesul etmek yetkisi başka, bizzat icra yerine geçerek birtakım tasarruflar yapmak başkadır. Millî Birlik Komitesi, bakanların denetlenmesinde Temsilciler Meclisinden fazla bir salâhiyete sahiptir. İeranın karşısında Yüksek Heyetinizin ne birtakım salâhiyetleri vardır. Ama ne bizim, ne de Millî Birlik Komitesinin yetkileri Bakanlar Kurulunun yerini alamıyacağına göre, Millî Birlik Komitesinde gayet yerinde olan bir Dilekçe Encümeni Yüksek Meclisinizde de gayet yerindedir.

Dilekçe encümenleri icrai kararlar vermezler, Dilekçe encümenleri kazai kararlar vermezler. Dilekçe Encümeni, vatandaşların dertleri hakkında Meclisin bilgi edinmesi bakımından faydalı bir yoldur. Yüksek Heyetiniz bir Meclistir. Vatandaşların mâruz kalabilecekleri haksızlıklardan bizleri haberdar etmeleri bakımından zannediyorum bir zaruret ve her halükârda faydalı bir müessese olacaktır.

BAŞKAN — Muhittin Gürün.

GÜRÜN MUHİTTİN — Efendim, bendenizin mâruzatı Dilekçe Komisyonu ile ilgili değildir. Bendeniz 9 ncu maddenin sonndan bir evvelki fıkrası ile alâkalı mâruzatta bulunacağım. Bu fıkra şöyledir : «Yukarda gösterilen komisyonlarla karşılanmıyan dairelerle ilgili teklifler, akçeli işlerden iseler Maliye Komisyonunda, bundan başka bütün teklifler İçişleri Komisyonunda görüşülür» hüküm budur. Burada Öntasarıda yapılan değişiklik ; «Akçalı işlerden iseler Maliye Komisyonunda, bundan başka bütün teklifler İçişleri Komisyonunda görüşülür» hükmü, komisyonda «Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen temsilci üyelerden mürekkep karma komisyonda» diye bir kayıt ilâvesiyle, değiştirilmiştir. Yani yukarda gösterilmeyen dairelere ait akçalı işler temsileiden kurulu bir karma komisyonda tetkik edilecektir, bendenizin bu kayıt-tan anladığım budur.

Bu ilâveyi zaruri kılan sebebi iyice anıyamadım. Çünkü yukarda teşkil edilen Maliye Komisyonu ahlnda bütün vergi kanunlarını, bütün masraf kanunlarını, hattâ Sayıştay Komisyonu mahfuz tutulmadığına göre, bütün hesabı katı

kanunlarını tek başına müzakere edecektir. Ancak, bunlardan hiçbirine girmiyen bir iş olursa, böyle bir karma komisyon kurulacak... Bilmiyorum, acaba yüksek komisyon bu noktayı tavzih etmek lûtfunda bulunurlar mı? Yani karma bir komisyon kurmaya sevk eden sebepler nelerdir?

İkinci olarak, bütçe başladığı zaman Bütçe Komisyonu çok yüklü bir duruma gelmektedir. O zaman arkadaşlar bu kanunu nasıl görüşeceklerdir? Böyle bir komisyonda nısap ne olacaktır? Bu noktalarda komisyonun izahat vererek beni biraz aydınlatmasını rica etmekteyim.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, dilekçe komisyonu hakkında muhterem Güneş arkadaşımızın ileri sürdüğü noktai nazarı dikkatle dinledik. Filhaki-ka, Anayasamızın 82 nci maddesinde, vatandaşların, gerek icradan, gerekse uğradıkları her hangi bir müamele veya haksızlıktan dolayı T. B. M. Meclisine başvurmak hakları gayet açık olarak derpiş edilmiştir. Anayasanın bu 82 nci maddesi, 1 sayılı Geçici Kanun ve diğer kanunlarla bir değişikliğe uğramamış olarak, bugün de mer'idir. Fakat, 82 nci maddenin hedef olarak aldığı T. B. M. Meclisi tek başına teşriî organın yegâne mümessili idi. Onun yerine, bugün, 157 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde gayet açık olarak ifade edildiği gibi, Kurucu Meclis M. B. Komitesi ile Temsilciler Meclisinden terekübetmiş bulunmaktadır.

Millî Birlik ve Temsilciler Meclisinden terekübetmiş olan Kurucu Meclis şahsiyeti hükmüyesi Büyük Millet Meclisi yerine yasama mercii olmuştur. Bütün arkadaşlar bunda müttetik-tirler. Bu itibarla, şayet, bir Dilekçe Komisyonu kurulması icabedecekse, ki vatandaşlara bu Anayasa hakkını kullanacak bir merci göstermek icabeder, bu da ancak Kurucu Meclisin İktüzüğünün müzakeresi sırasında göz önüne alınabilir.

Temsilciler Meclisinin bir Dilekçe Komisyonu bulunmasına lüzum ve ihtiyaç bulunmadığı ileri sürüldüğüne göre bu mütalâaların Kurucu Meclis İktüzüğünün müzakeresi sırasına tehir edilmesini rica ederek Muhittin Gürün arkadaşımızın tekliflerine geçiyorum.

Karma Komisyon, asıl teklifi getiren arkadaşlarımızın Temsilciler Meclisi İktüzük tasarı-

sında derpiş edilmemişken, bu, komisyonumuzca ihdas edilmiş bir komisyondur. Sebebi de şudur: Maliye Komisyonu, bakanlıklarla müte-nazır olarak, bu bakanlıkların sevk etmiş olduk-ları teklifleri görüşmek üzere kurulmuş öteden beri eski T. B. M. M. de de mevcudolan komis-yonlardan bir tanesidir. Fakat, eski T. B. M. M. İktisadî Kurulunun 126 ncı maddesinde mevzuubahs-edilen bir Bütçe Encümeni vardır. Bu maddeye göre Bütçe Encümeni:

1. Meclis ve merbutatı bütçesiyle munzam tahsisatı hakkındaki kanun lâyiha-ları;
 2. Muvazenei Umumiye Kanunu;
 3. Munzam tahsisat, fevkalâde tahsisat ve fasıllar arasında münakale talebini havi kanun lâyiha-ları;
 4. Devlet varidatının veya masarifatı-nın artırılmasını veya eksiltilmesini intacede-cek her nevi kanun lâyiha ve teklifleri;
 5. Muvazenei Umumiye kanunlarına ve 4 ncü fıkradaki kanunlara mütâallik bütün tefsir taleplerinin tetkiki;
- Gibi hususlarla görevli idi.

Şimdi 157 sayılı Kanun, bunlardan bütçe ve kesin hesaplar mevzuunu, Millî Birlik Komite-siyle Temsilciler Meclisinden seçilecek 10 ar-üyeden terekübedecek olan bir komisyona ver-miş bulunmaktadır. Biraz evvel izah ettiğimiz esbabı mucibe ile; 23 sayılı Kanunla muraka-besi Kurucu Meclise verilmiş olan İktisadi Dev-let Teşekküllerinin raporlarının incelenmesi de bu komisyona havale edilmiştir. Fakat bunun dı-şında Temsilciler Meclisinin kendi vazifeleri cümlesinden olarak ve demin muhtevasını ve ma-hiyetini arz ettiğim 126 ncı maddenin şümülüne giren, Bütçe Encümenini iltizam eden diğer iş-leri Maliye Encümenine vermeyi düşünmüşler-di. Yani, Maliye Encümeni, kendisinin vezaifin-den başka, Bütçe Encümeninin yokluğundan dolayı, bu encümenin görmesi gerekli işleri de görsün demişlerdir. Fakat, Bütçe Encümenine seçtiğimiz 10 arkadaşımız sadece bütçeyi kısa bir zamanda müzakere ettikten ve bu bütçe ile beraber 23 sayılı Kanunun tahmil ettiği vezaifi ifa ettikten sonra, bu heyetin vazifeleri bitmiş olmaktadır. Maliye Encümeni ile beraber Bütçe Encümeninin de boşluğunu doldurmak, yani nor-mal bir şekilde Temsilciler Meclisi Bütçe Encü-meni vazifesini görürken Maliye Encümenine de

yardımcı olarak çalışmak daha faydalı diye mü-talâa edildi.

Nisap bakımından sayın arkadaşımızın endi-sesi vârit değildir. Çünkü, bütçe için 10 arka-daşımızı seçtik, sonra Maliye Encümenine 15 arka-daşımız seçildi, ki bu durumda 13 arkadaş top-landığı takdirde çoğunluk sağlanmış olacaktır. Binaenaleyh, Bütçe Komisyonu, yani Karma Bütçe Komisyonu vazifelendirmiş olan arkadaş-ları bizzat zaruri encümen vazifesiyle bağlı tut-muyarak, bütçenin ihtiyaç gösterdiği masraf ve gelirlerle ilgili hususlarla meşgul olması hedefi güdülmüş bulunuluyor. Bu esasen eski İktüzü-ğün 22 ncı maddesinde derpiş edilmiştir. Orada deniliyor ki; «Yukarıki encümenlerle karşılan-mıyan dairelerle alâkalı lâyiha ve teklifler malî işlerden iseler, Bütçe ve Maliye encümenlerinde; bundan başka bütün lâyiha ve teklifler, Dahili-ye Encümeninde görüşülür.»

Bu sebeple malî işler için Maliye Encümenin-den bahsettik. Şimdi Bütçe Encümeni vazife-sinden diğer işler çıkarıldığına göre, bu Kar-ma Komisyonun vazifesini tâyin ederek «Yukarı-da gösterilen komisyonlarla karşılanmıyan» tâ-birini koymak suretiyle iktisadi mevzuları taal-lük eden ve eski İktüzük hükümlerine göre Büt-çe Encümenine muhavvel olması icabeden mev-zularla 23 sayılı Kanunun emrettiği tetkikat dı-şında kalan işlerin bu encümenin tetkikinden geçmesi lâzımgelir. Bunu da tavzihen arz ede-rim.

BAŞKAN — Selçuk Çakıroğlu.

ÇAKIROĞLU İSMAİL SELÇUK — Sözce arkadaşım, benim öğrenmek istediğim hususları izah etmiş bulunmaktadır. Konuşmamdan feragat ediyorum.

BAŞKAN — Sait Naci Ergin.

ERGİN SAİT NACİ — Efendim, Sayın Nü-vit Yetkin arkadaşımız benim söyleyeceğim hu-susları tavzih etmiş bulunmaktadır. Ben bir il-tibasa mahal vermemek için, bir takrir vermiş-tim. Bu takririn kabul edilmesini rica eder, sözlerime son veririm.

BAŞKAN — Emin Soysal.

SOYSAL EMİN — Efendim, dikkat ettim. sözcünün birisi Dilekçe Encümenine ait ödev-leri Millî Birlik Komitesine, diğeri ise Kurucu Meclise havale etti. Sözcülerin fikirleri, ifa-deleri arasındaki bu tezaadı belirttikten sonra,

müsaadenizle, Anayasanın 82 nci maddesini okuyayım; «Türkler, gerek şahıslarına gerek âmeğe mütaallik olarak kavanin ve nizamata muhalif gördükleri hususatta merciine ve Türkiye Büyük Millet Meclisine münferiden veya müçtemian ihbar ve şikâyetle bulunabilirler. Şahsa aidolarak vukubulan müracaatin neticesi müstediye tahriren tebliğ olunmak mecburidir.» denilmektedir bu maddede.

Şimdi de, müsaadenizle, Temsilciler Meclisinin çalışması ile ilgili hükümler arasında ve çeşitli hükümlerde yer alan 37 nci maddeyi arz edeyim : «Yürütme yetkisini kullanacak olan Bakanlar Kurulu, Kurucu Meclis üyeleri arasından seçilebileceği gibi, dışarıdan da seçilebilir.» Sonra devam ediyor; «Dışardan seçilen Bakanlar da Temsilciler Meclisinin üyesi olurlar.»

Temsilciler Meclisi üyeleri, İktüzük hükümlerine göre, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılması isteği ile bakanlardan soru sorabilirler.

Bakanlar Kurulu veya bir bakanın siyasi mesuliyetine giren bir konunun aydınlatılması maksadiyle Genel Kurulda görüşme açılması istenebilir. İktüzük hükümlerine göre Meclis soruşturması talebedebilirler. Şimdi bu iki noktayı böylece tetkik ettikten sonra, Sayın Nüvit Yetkin arkadaşımızın bu işi Kurucular Meclisine havale etmesi, Temsilciler Meclisinin bu işte salâhiyeti olmadığını ileri sürerek Kurucular Meclisine havale etmesi hususuna, yani bu hakkın Kurucular Meclisine intikal ettiği sözüne maalesef iştirak edemeyeceğim.

Anayasanın verdiği bu vazife ve salâhiyet muvacehesinde bir üye icradan sözlü soru verebilir, hesap sorabilir. Hattâ bir bakanı değil, bütün Heyeti Vekileyi mesul tutacak bir müzakerenin açılmasını isteyebiliriz. Bu ne demektir? Bu şu demektir ki, vatandaşların bütün işlerine taallük eden meselelerde Temsilciler Meclisi, Heyeti Vekilenin, icra organının işleriyle iştirak halinde olur ve onu murakabe etmek vazifesıyla mükelleftir, demektir. Bu durum karşısında şöyle düşünelim: Meselâ bir vatandaş, bir Bakan tarafından haksızlığa uğramıştır. Bu bakanı murakabe etmek Temsilciler Meclisine aidd olduğuna göre, dilekçe bu meclise gelir ve burada teşkil olunan komisyon, Bakanı izahata davet eder ve sorumlu tutarsa bu husus kanuna aykırı olur mu? Olmaz böyle şey arkadaşlar...

Bu meclis, milletin bütün işlerini görmek üzere kurulmuştur. Ama Millî Birlik Komitesiyle ahenkli olarak çalışılması icabeden hususları kanun tasrih etmiş. Anayasa, Seçim Kanunu komisyonları kurulur, bunun dışında şu şekilde bir komisyon kurulamaz diye bir kayıt yoktur. Bu mecliste aramızdan bir komisyon kurulsun, vatandaşların özel işlerini, haksızlığa uğramak bakımından v.s. yönlerden vâki şikâyetlerini bu komisyon takibetsin ve gerekince Meclisten tefsir talebederek bunları takibetsin. Bu suretle, Kurucu Meclisin işi ile beraber Temsilciler Meclisinin işi de yürümüş olur. Vatandaşlar da bundan fazlasıyla memnun olurlar. Kanunda bunu meneden bir hüküm, bir madde yoktur. İstirham ediyorum, memleket için, millet için lüzumlu bir maddedir.

BAŞKAN — Buyurunuz, Komisyon.

KOMİSYON BAŞKANI GİRİTLİ İSMET —

Efendim, bir dakikanızı istirham edeceğim. Komisyon, birtakım akademik mütalâalarla vakit geçirmek niyetinde değildir. Millet bizden Anayasa ve yeni Seçim Kanununu bir an evvel çıkarmamızı istiyor, bekliyor.

Meclis demek, Temsilciler Meclisi demek değildir. Bu bakımdan, Temsilciler Meclisinin müstakil bir Dilekçe Komisyonu olamaz.

Mâruzatım bu kadar efendim.

BAŞKAN — Turan Güneş.

GÜNEŞ TURAN — Sayın arkadaşlar, Yüksek Meclisinin bir Dilekçe Komisyonu olmasında ısrar edecek değilim. Yalnız İktüzüğü hazırlayan Komisyon Sözcüsü arkadaşlarımızın bir sözünü, ehemmiyetli telâkki etmekteyim. Dilekçe Encümeninin kurulmaması vatandaşın Büyük Millet Meclisine Dilekçe vermek hakkını kaldırmak değildir. Her meclis, anayasalarında yazılsa da yazılmasa da, vatandaşların verdikleri dilekçelere itibar etmeye nevama mecburdur. Ama bu parlamento tarafından tanzim edilecek bir mükellefiyet ve bir vazife ve hak olacak değildir. Binaenaleyh bu hak sadece Millî Birlik Komitesince kullanılmıyarak bilfarz müsterek bir komisyon tarafından kullanılacak deniyorsa, bendeniz bu konuya iştirak ediyorum. Ama bu hak Kurucu Meclisin bilvasıta Dilekçe Encümeninin olacağı gibi bir karara ilerde varmamak için bir nevi vaid telâkki ediyorum.

Bir kelime daha ilâve etmeme müsaade bu-

yurmanızı rica edeceğim. Dilekçe Encümeni, ten-sip buyuracağınız şekilde kurulacak; Kurucu Meclisin veya Millî Birlik Komitesinin Dilekçe Encümeni, mabihüttatbik, lâzımülifa ve icra bir kararı icrayı ibram edemez. Böyle olduğu içindir ki, meclislerin hukukî yetkilerinden olmaktan da-ha ziyade, onların haber alabilmelerine mâtuf bir müessese mahiyetini arz etmektedir. Şayet ilerde Kurucu Meclisin İktüzüğünde bu husus tanzim edilecekse bu encümenin bu mahiyeti nazara alınarak ve ona duyulan ihtiyaç düşünülerek tanzim edilmelidir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BASKAN — Efendim, kifayeti müzakere tak-riri gelmiş bulunmaktadır. Yalnız daha evvel söz aldığı halde konuşamamış bir arkadaşımız var. Ona da söz verdikten sonra bu takriri reylerinize arz edeceğim.

Buyurun, Muhittin Gürün.

GÜRÜN MUHİTTİN — Efendim, Sayın Nü-vit Yetkin arkadaşımız tereddütlerimi izale ede-mediler. Bu da şundan: Buyurdular ki, bir Büt-çe Komisyonu kurduk, bu komisyon 1961 yılı bütçesini ve hesabı katileri müzakere edecek. Halbuki, 23 ncü madde, kurulan Bütçe Komis-yonunun sadece bütçeyi müzakere edeceğini ifa-de ediyor. Hesabı katileri bu komisyonun gö-revi dışında kalıyor. Daha evvel de arz edildi-ği gibi, hesabı katiler hususunda; esbabı muc-i-be olarak, Bütçe Komisyonuna seçilen 10 arka-daştan istifade imkânını sağlamak için bir Kar-ma Komisyon, 10 arkadaştan müteşekkil bir muhtelit teşekkül kurmak üzumu ileri sürülü-yor. Maliye Komisyonu için 15 kişi az görülür-se, görülüyorsa, tensibinizle buradaki üyelerin sayısı 20 - 25 e çıkarılabilir. Binaenaleyh, ben-deniz bu muhtelit komisyon kurmanın zarure-tini anlıyamadım.

İkincisi; nısap meselesini izah ettiler, dedi-ler ki; gayet basit 15 kişilik bir komisyon, eğer 12 kişi olurlarsa toplanacaktır. Pekâlâ, Bütçe Komisyonu iştirak etmedi 10 kişi bir araya gel-di toplandı. Ekseriyet var. Nerede kaldı bunun muhtelitliği? Bunun muhtelitlik vasfını muha-faza etmek için durumuna göre bir nısabın da-olması icabeder, tahmin ederim.

Diğer meseleye gelince; eski İktüzüğün 126 ncı maddesi Bütçe Encümeninin tetkik edeceği işleri saymıştır. Muvazenei Umumiye Kanuniy-

le, munzam ve fevkalâde tahsisat ve fasıllar arasındaki münakale, Devlet varidatiyle ilgili kanunlar ve bunların tefsiri Bütçe Encümeni-nin vazifesi meyanındadır. Bunların dışında ka-lan malî hususlar Maliye Komisyonuna verili-yor. Çünkü Maliye Komisyonu hususi olarak kurulmaktadır. Bu takdirde Bütçe Encümeni-nin vazifeleri ne duruma gelecektir? Bu sebep-lerle tereddütümün yerinde olduğunu görüyor-sunuz.

BASKAN — Arkadaşlarımız konuştular. Ki-fayet takriri var okuyoruz:

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Durum aydınlanmıştır. Müzakerelerin kifa-yetini teklif ederiz.

Suphi Baykam Şeref Baksık Şinasi Özdenoğlu
Fikret Pamir

BASKAN — Fifayeti yüksek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi verilmiş olan takrirleri Yüksek Mec-lise arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

İktisadi Devlet Teşekkülleri bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarının, Bütçe Komisyonu hü-viyeti ile kurulacak müstakil bir komisyonda tetkik edilmesi ve Kurucu Meclis (Meclisler) Umumi Heyeti tarafından ibra olunması.

Kınık Nuri

Yüksek Başkanlığa

9 ncü maddenin sondan bir evvelki fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim :

«Akçalı işlere ait teklifler ayrıca Maliye Ko-misyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci Meclis üyelerinden müteşekkil karmo komisyonda ve yukarda gösterilen ko-misyonlarla karşılanmıyan dairelerle ilgili tek-lifler akçalı işlerden değil ise İçişleri Komisyo-nunda görüşülür.»

Ergin Sait Naci

Yüksek Başkanlığa

Temsilciler Meclisi üyelerinin vatandaş nez-dindeki temsil yetkilerini kullanmak, onların dertlerine yakından cevap verip Millî Birlik nezdinde teşekkül eden Dilekçe Komisyonunun da işlerini hafifletmek amacıyla ve ilerde her

iki komisyon birleştirilmek şartıyla Temsilciler Meclisinin de bir Dilekçe Komisyonuna kavuşturulması ve 9 neu maddenin bu yolda tadilini arz ve teklif ederim.

Akdağ Burhan

Yüksek Başkanlığa

Arz edilen şifahi sebeplere binaen, Temsilciler Meclisi için 12 kişilik bir Dilekçe Komisyonu ihdas edilerek, bu konuda M. B. Komitesi ile Temsilciler Meclisinin karşılıklı durumlarının Kurucu Meclis İhtüzüğüne bırakılmasını arz ve teklif ederim.

Alp Kuran

Yüksek Başkanlığa

9 neu maddeye «17 - Dilekçe Komisyonu (12 üye)» şeklinde bir fıkra eklenerek, Dilekçe Komisyonu teşkil edilmesi hususunun oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Emin Soysal

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

9 neu maddenin sonndan bir evvelki fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Muhittin Gürün

(Yukarda gösterilen komisyonlarla karşılanmayan dairelerle ilgili teklifler, akçeli işlerden ise Maliye Komisyonunda bundan başka bütün teklifler İçişleri Komisyonunda görüşülür.)

BAŞKAN — Efendim, bu verilen takrirler üç grupta toplanıyor; 1 neisi bir komisyon kurulması, 2 neisi 9 neu maddede, sonndan bir evvelki fıkranın değiştirilmesi, 3 neüsü Dilekçe Komisyonu hakkında olmak üzere.

Şimdi, bu takrirleri tekrar okuyarak oya sunacağım.

(Nuri Kınık'ın, İktisadi Devlet Teşekkülleriyle ilgili takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri oya sunuyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Alp Kuran'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Aynı mahiyette, yani Dilekçe Komisyonunun teşkili hakkındaki takrirleri oyunza arz ediyorum; kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Efendim, şimdi Sait Naci Ergin ve Muhittin Gürün'ün takrirleri var. Mahiyetleri birbirin-

den kısmen farklıdır. Onun için ayrı ayrı okuyup oylarınıza arz edeceğiz.

(Ergin Sait Naci'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Encümen iltihak ediyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —

İltihak etmiyoruz.

(Sait Naci Ergin'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu teklifi reylerinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul buyurmayanlar... Kabul edilmemiştir.

(Muhittin Gürün'ün önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

(Alp Kuran'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bu duruma göre 9 neu maddeyi aynen reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Temsilciler Meclisi üyeleri Meclise katıldıkları gün komisyonların seçimine yardım olmak üzere meslek, ihtisas ve tahsillerini gösterir kısa hal tercümelerini ve katılmak istedikleri komisyonları bildiren birer belgeyi Temsilciler Meclisi Başkanlık Divanına verirler.

Anayasa, Seçim Kanunu ve Bütçe komisyonları dışındaki komisyonların üye aday listeleri Temsilciler Meclisi Başkanlık Divanı tarafından 3 gün içinde tesbit olunarak üyelere dağıtılır.

Komisyonların üye seçimi, aday listelerinin Meclis üyelerine dağıtılmasını takibeden ilk birleşimde yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Olmadığına göre maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Her komisyon kendisine bir başkan ile bir sözcü, bir kâtip ve gerekirse bir başkanvekili ile özel sözcüler seçer.

Başkanın mazereti halinde komisyona varsa başkanvekili, yoksa sözcü başkanlık eder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir efendim.

MADDE 12. — Bir komisyonda kapalı oturum yapılmasını ilgili bakan yahut komisyon üyelerinin üçte biri istiyebilir. Kapalı oturuma karar verildiği takdirde, oturumda ilgili bakan veya onun tensibedeceği uzmanlarla Kurucu Meclis üyelerinden başkası bulunamaz.

Kapalı oturum yapılması, görüşmelerin sır olarak saklanması söz verilmek demektir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Seçim Kanunu Komisyonu Seçim kanunu tasarısını, Anayasa Komisyonu ise Anayasa tasarısını en geç 10 Mart 1961 gününe kadar karara bağlayıp gerekçesiyle birlikte Temsilciler Meclisine vermeye mecburdurlar.

Bu müddet içinde bitirilmeyen tasarı haliyle Temsilciler Meclisi gündemine alınarak müzakeresine başlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları lüzumunda kuracakları alt komisyonların çalışmalarına katılmak için sayıları 10 u geçmemek üzere Temsilciler Meclisinden üye seçilmesini istiyebilir ve bu seçime aday gösterebilirler.

Bu suretle seçilen üyeler, iştirak ettikleri alt komisyonun raporlarının komisyonlardaki görüşülmesine katılabilirler, ancak oy kullanamazlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?
FEYZİOĞLU BEDİ — Efendim, bu madde, Anayasa ve Seçim komisyonlarına, vazifelerinin önemi ve bilhassa müstaceliyeti dolayısıyla, ayrı komisyon, alt komisyon kurma hakkını vermektedir. Kanaatimce, işinin müstaceliyeti bakımından Bütçe Komisyonu daha sıkışık durumdadır. Çünkü, bundan evvelki parlamento usulünde, üç ay evvelden Meclise sunulan bütçe tasarısı henüz Meclise tevdi edilmemiştir. Bu itibarla Bütçe Encümeni bir aydan kısa bir zaman içinde vazifesini ikmal durumunda bulunmaktadır.

Bunun Kurucular Meclisi İktüzüğünde yer alacağı ifade olunuyorsa da, nasıl ki Bütçe Komisyonuna Temsilciler Meclisinden 10 üyenin

katılacağı Temsilciler Meclisi İktüzüğünde yer almış bulunmaktadır. Burada da Temsilciler Meclisinden 10 üye seçilerek Bütçe Encümeninde bir tâli komisyon teşkili ve bu suretle Bütçe Komisyonunun takviyesi, şu dar zamana ras-hyan 1961 bütçesi dolayısıyla encümen vazifelerini tahfif edeceği gibi, ilerde bu üyeler Maliye Komisyonuna iltihak eder. Şimdi bu Bütçe Encümeninin vazifesini ifa etmek bakımından faydalı olabilecektir. Bu hususta hazırladığım ufak bir takriri arza müsaadelerinizi rica edeceğim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON BAŞKANI İSMET GİRİTLİ — Efendim, malûmunuz olduğu üzere, Bütçe Encümeni, Kurucu Meclisin bir komisyonudur. Bizim komisyonumuz da bunu nazara alarak Bedî Feyzioğlu arkadaşımızın noktai nazarından hareket etmek üzere bir kolaylık olsun diye Bütçe Komisyonunun tâli bir komisyon olarak, daha doğrusu Temsilciler Meclisinden 10 u geçmemek üzere üye seçebileceğini kabul etmiş bulunmaktadır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Olmadığına göre bir takrir var onu okuyacağız.

Yüksek Başkanlığa

İktüzük teklifinin 14 nci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim :

Madde 14. — Anayasa, Seçim Kanunu ve Bütçe komisyonları, lüzumunda kuracakları alt komisyonların çalışmalarına katılmak için sayıları 10 u geçmemek üzere Temsilciler Meclisinden üye seçilmesini istiyebilir ve bu seçime aday gösterebilir.

Bedî Feyzioğlu

FEYZİOĞLU BEDİ — Bir noktayı arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FEYZİOĞLU BEDİ — Efendim, İktüzük Komisyonunun teklifi meseleyi halledebilir, fakat bendenizin bu madde vesilesiyle arzum; Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları hususunda, asıl vazifelerin ifası ve bunların müddeti için ilgili hükümlerin Kurucu Meclis İktüzüğüne konulmasıyla beraber, Temsilciler Meclisinden 10 kişinin katılabilmesine mütedair hüküm de bu Temsilciler Meclisi İktüzüğüne vaz'edilmiştir.

Kurucu Meclis İktüzüğüne aynı hükmün konulmasını, bir arkadaşımızın biraz evvel dedikleri gibi, bir vait şeklinde görüyorsa komisyon, bu takdirde mesele Kurucu Mecliste de halledilebilir efendim.

BAŞKAN — Efendim, takririnizi geri mi alıyorsunuz?

FEYZİOĞLU BEDİİ — Evet efendim; bu mesele Kurucu Mecliste görüşülebilir.

BAŞKAN — Efendim, arkadaşımız takririni geri almış bulunuyor.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

MADDE 15. — Anayasa Komisyonu Anayasanın tümü üzerindeki görüşmeler sona erince Seçim Kanununu ilgilendiren Anayasa hükümlerini öncelikle görüşür ve komisyonun kurulusundan başlayarak en geç 3 hafta içinde bu konulardaki kararlarını Seçim Kanunu Komisyonuna yazı ile bildirir.

BAŞKAN — Madde Hakkında söz isteyen?... Buyurun Hamza Eroğlu...

EROĞLU HAMZA — Söz alışımın asıl sebebi hazırlanan teklifle İktüzük Komisyonunun Huzuruna getirdiği metin arasındaki farktır.

Teklif; «Anayasa Komisyonu seçim sistemi hakkındaki görüşünü toplantıya başladığı tarihten itibaren dört hafta içinde müzakere edip karara bağlar ve Seçim Kanunu Komisyonuna yazı ile bildirir.» şeklindedir. Teklifte yer alan bu hüküm, belki müddeti biraz uzun olmakla beraber, her halde enteresan bir hüküm olarak kabul edilmiştir. İktüzük Komisyonunun metninde Seçim Kanunu ile ilgili hükümlerin hemen ele alınacağı yer almamaktadır. Komisyonun bu hususta bizi aydınlatmasını rica edeceğim.

KOMİSYON BAŞKANI GİRİTLİ İSMET — Efendim dahha evvelki teklifte 4 haftalık müddetin bizim komisyone 3 haftaya indirilmesinde herhangi bir husus veya esrarengiz bir sebep mevcut değildir. Sebep şudur; daha evvel hazırlanan İktüzüğü teklifinde bu müddet 8 nei maddede 3 hafta olarak yer almıştı. Halbuki Temsilciler Meclisi teklifinde 4 hafta olarak kabul edilmiştir. Bu ayrılığı kaldırmak istedik. Sebep sadece budur.

BAŞKAN — Buyurun Hamza Eroğlu.

EROĞLU HAMZA — Muhterem arkadaşlar; iki metin arasında fark vardır. Dikkatle okunmasını rica edeceğim. Birinde «Anayasa Komisyonu, seçim sistemi hakkındaki görüşünü toplantıya başladığı tarihten itibaren dört hafta içinde müzakere edip karara bağlar ve Seçim Kanunu Komisyonuna yazı ile bildirir.» denilmektedir. Burada hedef, Anayasa Komisyonunun, seçim sistemi hakkındaki görüşünü Seçim Kanunu Komisyonuna bildirmesidir. İktüzük Komisyonunun teklif ettiği metni ele alalım: «Anayasa Komisyonu, Anayasanın tümü üzerinde görüşmeler sona erince, Seçim Kanununu alâkalandıran Anayasa hükümlerini öncelikle kararlaştırır.» denmektedir. Yani, burada mevzuubahsedilen husus seçim sistemi ile alâkalı seçim sistemi ile ilgili olmak üzere ve seçim sistemini de kapsıyan, Seçim Kanununu da ilgilendiren Anayasa hükümleridir

«Komisyonun kuruluşundan başlayarak, en geç üç hafta içinde bu konulardaki kararlarını Seçim Kanunu Komisyonuna yazı ile bildirir.»

Fark açıktır. Komisyon sözcüsü olarak arkadaşımız burada noktai nazarını açıklarken; üç hafta veya 4 hafta olması hususunda bir esrarengizlik olmadığını ifadeye kalkışmıştır ki, bu da bizi temin etmekten uzak kalmıştır.

KOMİSYON BAŞKANI GİRİTLİ İSMET — Efendim özürler dilerim, tekrar huzurunuzu işgal ediyorum. Demin de arz etmiştim, Kurucu Meclis İktüzüğünde yer alan müddet aynen buraya da alınmaktadır. Kurucu Meclis İktüzüğünde bu hüküm vardır ve orada; «tümü üzerindeki görüşmeler sona erince» deniyor. Tümü mevzuubahsolunca, evleviyetle seçim sistemi de içine girer ve daha şâmil bir ifadedir. Bu da koyduğumuz müddetle daha kısa zamanda huzuruna getirmeyi sağlayacaktır.

Biz Kurucu Meclis İktüzüğündeki 8 nei maddede buraya aldık, kendiliğimizden bir şey yapmadık, Amerika'yı da keşfetmedik.

KURAN ALP — İsmet Giritli arkadaşımız izahatta bulundular. Hakikaten Anayasa ve Seçim Kanunu ile ilgili hükümler üzerinde Anayasa Komisyonunun evleviyetle karar vermesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. Ben sadece İsmet Giritli arkadaşımızın noktai nazarına iştirak ettiğimi bildirmekle yetiniyorum.

BAŞKAN — Necip Bilge.

BİLGE NECİP — Muhterem arkadaşlarım; Anayasanın Seçim Kanunu ile ilgili noktasına, sadece seçim sistemi ile ilgili olarak değil, başka cihetlerden de bir nazar atmak mümkündür, meselâ çift meclis, kaç nüfusa bir mebus seçileceği hususu, seçim yeterliği meselesi ne olacaktır?.. Bu mevzular da Seçim Kanunu ile ilgili Anayasa hükümleridir. Bu bakımdan İçtüzüğün bu şekilde formüle edilmiş olması daha uygundur.

BAŞKAN — Şefik İnan.

İNAN ŞEFİK — Efendim, benden önce konuşan arkadaşımızın belirttiği gibi, Seçim Kanunu Komisyonu olarak, Anayasa Komisyonunun mütalâasına ışık tuttuğumuz husus sadece seçim sistemi meselesi olmamıştır. Hattâ yazı ile Anayasa Komisyonuna sorular soruldu; bir an evvel mütalâalarının bildirilmesi rica edildi. Bu şekilde müddet üç haftaya indirilmiş oluyor.

Bu itibarla, komisyon olarak, bizce madde bu şekilde olduğu gibi, müsaadenizle böylece kabul edilsin.

BAŞKAN — Çakıroğlu Selçuk.

ÇAKIROĞLU SELÇUK — Muhterem arkadaşlar, Komisyon Başkanının konuşması ben-

denizi yüksek huzurunuzla çıkartmaya sebeb olmuştur, beni mazur görmenizi rica edeceğim.

Muhterem arkadaşlar, elde bir Kurucu Meclis Tüzük tasarısı vardır. Gönül isterdi ki, Komisyon Başkanı arkadaş buraya çıktığı zaman görüşmekte olduğumuz İçtüzük tasarısı müzakere edilirken başka tasarıya atıf yapmamış olsun. Vakaa o da bir tasarıdır, değişebilir. Ancak denilebilirdi ki Anayasa Komisyonunun tasarruflarının tümü üzerindeki konuşmalar bittikten sonra, seçim sistemi üzerine geçilmesi muvafık olur. Komisyon sözcüsü ve Başkanı böyle bir konuşma yapmamışlardır. Onun için bendeniz sözümü daha fazla uzatmıyacağım. 15 nci maddenin aynen kabulünü bendeniz de istirham edeceğim.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok, Tadil teklifi yok. Maddeyi yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, vakit bir hayli ilerlemiştir, (Devam, devam sesleri) yarın saat 15 te toplanmak üzere bugünkü Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 19,00

